

gazeta

● ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

literară

Anul XV Nr. 40 (831) Joi 3 octombrie 1968

8 pagini; 1 leu

Maturitate și răspundere

La 1 octombrie, sub cerul blind al toamnei, Capitala a trăit din nou clipe de mare entuziasm patriotic, freacă spirituală devenit caracteristică pentru societatea noastră. În fiecare an deschiderea cursurilor universitare dă întregii națiuni acea vibrație interesantă, acea încălzire de emoție și optimism care simbolizează însăși năzuința ei spre cultură și civilizație, graba ei nobilă de a contribui la mersul înainte al umanității. Anul acesta însă, Universitatea a polarizat în jurul ei întreaga complexitate a problemelor care stau în fața unui stat socialist, a unui popor care așază premisele celei mai înalte orindniri, comunismul. Acest fenomen este firesc, este necesar, pentru că, așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la mitingul din Piața Universității „în societatea noastră știința, arta, cultura, sint părți inseparabile ale creației materiale și spirituale a poporului nostru, fără de care nu se poate concepe progresul, nu se poate concepe făurirea comunismului”. Dar anul acesta, Universitatea, întregul nostru învățământ intră într-o zodie nouă, structura lor a fost îmbunătățită, s-a apropiat mai mult de cerințele lumii moderne, de ritmul neobișnuit al proceselor și metodelor de cunoaștere, s-a creat, nu fără eforturi mari din partea statului, o bază materială corespunzătoare. Dacă reținem faptul că în prezent numărul studenților este de cinci ori și jumătate mai mare decât în 1938, iar acela al cadrelor didactice a ajuns la 200.000, avem imaginea unui salt urias, a unui proces revoluționar, adică, cu consecințe imediate, dar mai ales cu perspectiva sigură de a lăsa repede decalajul care ne mai despărțea de țările avansate. În aceste condiții, prezența la solemnitatea deschiderii cursurilor universitare a conducătorilor de partid și de stat, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, capătă o semnificație majoră. Corpul didactic și studenții pot fi mândri că secretarul general al Comitetului Central al Partidului a făcut în fața lor o magistrală și temeinică analiză a situației științei și culturii românești, a politicii interne și externe a statului nostru. Li s-a adresat ca unor oameni cu mari răspunderi în treburile țării, li-a îndemnat să gândească și să acționeze în spiritul curajului, demnității și libertății desăvârșite garantate oricărui cetățean de către orindnirea noastră socialistă. I-a sfătuit să folosească din plin independența și autonomia acordată, să nu se teamă de hotărâri curajoase, să umeze cât mai rodnic de democratismul vieții universitare. În sențele și consiliile universitare studenții își vor avea reprezentanții lor și în această formulă trebuie să vedem concepția înaltă a partidului nostru care promovează în viața concretă ideile democratismului și umanismului socialist. Aceasta este de fapt expresia unui principiu general, a unei realități indiscutabile pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat-o cu mare forță în discursul său. „Socialismul unește poporul, socialismul creează condiții ca fiecare om eliberat de exploatare să participe activ, alături de semenii săi, la făurirea orindnirii noi...”

Din această realitate se degajă evident certitudinea că „nici un intelectual din institutele noastre de cercetări, din școli sau din institutele de învățământ nu ar admite cuiva să pună în discuție trănicia și forța socialismului

Nicolae JIANU

(Continuare în pagina 7)

Arnota

Pe pieptul păduros al muntelui
minăstirea lucește ca o medalie
în rîurile fugare de la orizont,
înmulțind, prin sale
chipul lui Matei Basarab.

Virșile
adună de pe sub pietre
peștii de aur ai trecutului,
revărsându-și prin case.

Țărâni dorm liniștiți pe coama,
agonisind timpurile
odată cu soarele.

Dragoș VRINCEANU

Oare-am ajuns?

Oare-am ajuns pe munte, pe culmea lui severă
Sau numai mi se pare, și am rămas tot jos?
De-oici singurătatea pămîntului se vede
Și ceea ce sub cerul durerii-i se prinde.

Se vede puțul negru din care-am scos cîndva
Zădărnica clară a miezului de apă —
Se mișcă reci fanlame foșnind în prașina mea
Ori poate că e timpul care-n obisuri s'opă.

E un cuprins de piatră și umă părăsită.
De-arunc privirea-n urmă, altele vieți m-ajung.
Mă uit în depărtare și văd cu printr-o sită
Un pisc bălîrin de ceată, încovoiat și ciung

Victor FELEA

DE LA DEZMIERDARE LA VIOLENTARE

Poet, memorialist, estetician și filosof, Eugeniu Speranția a dat de curînd la iveală în Editura Tineretului o carte mică, dar substanțială, cu titlul înțelitor în poezia. Parvum sed aptum, vorba din bătrîni se potrivește opusculului. Mulți dintre tineri, chiar din țară, cei ce se dedică cu pasiune literaturii, nu au noțiunile bine limpezite. Școala noastră, din păcate, nu le dă totdeauna elementele măcar ale prozodiei. Sînt chiar tineri poeți și poete care n-ar ști să-și spună ce este un troheu sau un iamb,

Intocmai cum molierescul domn Jourdain făcea de o viață de om proză fără să știe. Cine va citi cu răbdare instrucția și delectabila carte recentă va înțeli pe o parte o introducere completă în totalitatea genurilor literare și a procedurilor poetice, pe de altă o parte tendințele ale lirice actuale. „Poezia”, spune autorul în Cuvînt înainte, — se sprijină pe intuiția sensibilă, pe jocul stărilor afective, emotive, pe imaginație, pe a-tinturile reflexive, dar se servește în mod necesar de expresia verbală. Exagerări iraționale s-au produs de multe ori prin excesul imaginației, ca și prin excesul sentimentalismului și, deși produsele de acest fel prin îndrăzneala noutății și-au găsit adepți și amatori, echilibrul a trebuit să se restabilească și astfel curente de acest fel au sfîrșit prin a se risipi, dacă nu chiar a cădea în ridicol”. Au sfîrșit? Nicidecum. Esteticianul avertizează asupra recrudescenței acestui dezechilibru. „Iată însă că azi expresia verbală tinde să-și depășească funcțiunea firească, rezonabilă.

breviar

Sînt parcă tot mai numeroși poeții care, contaminăți de „dadaism” sau de alte forme de febră, își încep încă e-voluția artei și a culturii poate suferi intreruperi — de-sigur morbide — în utilizarea cuvîntului desprins de sensul logic”. Ca alădată, tîndrîl pe atunci profesor Emilian Constantinescu, și Eugeniu Speranția semnalează și combete „tendințele de anarhizare a poeziei” contemporane. Ele sînt așadar periculoase și nu constituie, la cei tineri cel puțin, decît o supopă a spiritului de contestație, un mod de a spune „nu”, estetice tradiționale, pe nedrept considerată ca oficială și ca atare impusă.

Versificația clasică și cea romantică, pe care le explică în modul cel mai luminos Eugeniu Speranția, dar mai ales cea dintîi și cea mai riguroasă dintre ele, propune artistului acea luptă cu verbul care se termină în veritabilul poet cu satisfacția de a fi învins greutățile. Paul Verlăy a fost așadar adeptul „îgorii în versificație, ceea ce nu l-a împiedicat să inovce în lirica franceză, pe linia muzicală și ermetică uneori, care

a fost aceea a lui Stéphane Mallarmé, dar și pe aceea ordonatoare, așa cum s-a relevat, a lui François de Malherbe, părintele clasicismului francez. Unul dintre prozatori noștri cei mai iubți de către tineri, — l-am numit pe Matei I Caragiale, — în fond un irepresibil poet în proză, după ce a lăsat în opera sa capitală, Craii de Curtea Veche, scria în jurnalul său: „Oricare vor fi satisfacțiile pe care această lucrare mi le va da, am de pe acum una singură, pe care o voi pretui mereu, înaintea de oricare alta: cea a dificultății învinsă” (tradus din franceză: „celle de la difficulté vaincue”; scria la Sionu, 3 novembre 1923).

Personal n-aș certifica pe versalibristii noștri decît împotriva capcanei facilității, cea mai mare primejdie care-i pîndeste și de care cei mai buni inși nu se pot feri. Versul liber duce pe altă eci la excesul poeziei romantice, și anume la ceea ce francezii numesc „le discours poétique”, adică la acea discursivitate detestabilă, pe care romanticii o denunțaseră la clasicii. Numai

Serban CIOULESCU

(Continuare în pagina 2)

LECTURI INTERMITENTE (XXXVI)

George Baiculescu, fost bibliotecar încă din 1922, din vremea prea fericitului Ion Bîanu, al bibliotecii Academiei și azi de la pensionare, consilier al aceleiași instituții, are toate motivele să fie încântat de apariția „cărții centenarului”, pe titlul ei bibliografic: **Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România 1867—1967** (ed. Academiei R.S.R., 1968), lucrare la care trudește de ani de zile și pentru care a învins numeroase dificultăți de toate genurile. Alcătuită din două mari secțiuni, iniția de „contribuții la istoria bibliotecii Academiei” și a doua de „figuri de bibliotecari și bibliografi ai bibliotecii Academiei”, cartea centenarului întruște iscolă peste 20 de specialități, bibliografi prin excelență (I. Lupu, G. Strempeț, Octavian Iliescu, Alice Strescu, Valeriu Moldoveanu etc.), responsabili în bună parte ai diverselor cabinețe și servicii ale bibliotecii (imprimare, manuscrise, stampe etc.) — ceea ce face din ea un documentar dintre cele mai prețioase, atât ca text cît și iconografic, în urmărirea unui veac de existență a celei mai de seamă bibliotecii din țară. Căci dacă, așa cum aflăm și din masivul studiu introductiv, de peste 80 de pagini, al lui George Baiculescu, bibliotecii înjghebate de personalități sau instituții au existat și în trecut la noi în țară, nici una însă n-a izbutit să se ridice pînă la rangul de bibliotecă națională, să dureze, înecînd prin multe și vari difiultăți, un veac încheiat și să treacă, înfloritoare și glorioasă, începînd din toamna anului trecut, în al doilea veac de existență.

Intemeiat pe o meticuloasă cercetare a materialelor de arhivă, începînd cu vasta colecție a „analelor academice”, complex repertoriu istoric și bibliografic, din care vor izvorî numeroase lucrări, și sfîrșind cu fasciolele din **Studii și cercetări de bibliologie** ale Academiei însăși, istoricul de un veac al bibliotecii, redactat de George Baiculescu, ridică nenumărate probleme și oferă generoase sugestii oricui va încerca să descifreze tăina unei instituții centenare, ca aceea a Bibliotecii Academiei. Inițial aspect pomînd de la istoricul d-sale este modul în care, pornind de la donația celor 81 de volume a episcopului de Buzău, Dionisie Romano, făcută în prima sedință din 6 august 1867, biblioteca ajunge, timp de un veac, grație diverselor donații, schimburi, cumpărături și în primul rînd depozitului legal, pînă la impresionanta cifră de 5.700.000 de unități, cite numără astăzi. Distanța ce desparte aceste două cifre se datorește în egală măsură: gîndului primilor membri ai Academiei, de a pune la îndemna societății un instrument de cercetare științifică a limbii și istoriei române; împrejurărilor istorice, care au favorizat multitudinea donațiilor; încorporării variatelor bibliotecii publice sau particulare și nu mai puțin omului providențial, ce numit arhivist-bibliotecar, la 1 februarie 1870, avea să devie simbolul viii al Bibliotecii, care nu era altul decît Ion Bîanu și a cărui viață s-a confundat cu destinul înșiși al Bibliotecii. Despre toate aceste împrejurări și aspecte scrie pe larg George Baiculescu în studiul său, din care cititorul va culege nu numai detalii dar și înalta lor semnificație, Heliuzzi, Cipariu, Laurienii, Kogălniceni, Odobești, Maioreștii ș.a. n-au lipsit Academiei Române și tot ei stau, cu gîndurile sau donațiile, la obirșia bibliotecii, ce avea să sporească, de la an la an, vertiginos. De la cele 25 de exemplare din colecția de „Poezii populare” a lui Vasile Alecsandri, donate de Carol Davila, și pînă la cele aproape 2.000 de volume editate în țară și lucrări istorice, ale bibliotecii lui A. Papuș-Iliarian, înfinită și fast gama donațiilor ce aveau să înăvutească biblioteca! La 22 august 1877, Odobescu donează manuscrisele poezilor Văcărești, iar la 25 ianuarie 1902, Titu Maiorescu dăruie cele 40 de manuscrise eminesciene, ce aveau să revoluționeze toate villoarele ediții ale marelui poet. La 11 aprilie 1901, biblioteca Academiei sporea cu peste 40.000 de volume, donația Statului, ale Bibliotecii Centrale; în 1908 își adăuga biblioteca Georgian; în 1912 colecțiile de lucrări de artă ale bibliotecii G. Em. Philipescu ș.a.m.d. Revăd și astăzi, după trecerea unei jumătăți de veac, așezate pe săli, din rîpsă de spațiu, în vechiul local, frumoasele dulapuri ale d-ului Philipescu, masivul cristal și sticlă și cîntecul aurie al lucrărilor de artă. Însă cel mai prodigios, sau toate ra-turii, donator al Academiei și studiul lui G. Baicul cu abundă în detalii se dovedește a fi renumitul om politic, Dimitrie A. Sturdza, vestitul șef al liberallor, strasnicul deget magnetic și esteticianul, ce în calitate sa de cerber, tonitrua împotriva imoralității operelor lui Caragiale, că-poră le refuza palmele academice. Omul ce făcea, în paginile „Furnicii” lui Ranetti, deliciose adolescenței noastre, era totuși, în aceeași vreme, și un mare cititor al culturii române și adevăratul acesta, revelat mai de cu vreme firește, nu poate decît să bucure. În felul acesta, Dimitrie A. Sturdza și-a răscumpărat din plin nemurimărea păcate și curbe de sacrificiu, ceea ce el însuși și amintea să se fi întîmplat cu acțiia dintr-un tancrezii și constantineștii-p. ai vieții noastre politice. Și sub raportul acesta câtă să mărturisim, istoricul lui George Baiculescu face și un binemeritat act de dreptate.

Dar biblioteca Academiei a avut marea șansă să-și afle în Ion Bîanu, însăși rațiunea de a fi și aspectul acesta se desprinde cu claritate nu numai din istoricul lui George Baiculescu, dar și din toate celelalte contribuții cite figurează în această lucrare, începînd cu prefața, solemnă și luminoasă, a lui Șerban Cioculescu, actualul director general al bibliotecii, cel-ă așezat pe soclul său statonar. Și pe bună dreptate, Ion Bîanu n-a fost numit „băcul” cărților, cum îi spunea D. Caracostea, autorul studiilor despre „Miorita” într-o folclorică și sugestivă metaforă. Pe Ion Bîanu îl are la toate răspîndirile bibliotecii, ori de cite ori o decizie se impunea, și aceasta din începăturile în care biblioteca figura mai mult cu titlu simbolic și pînă în preluia morții sale, survenită în anul 1935. Voe reduce, din necesitate, la trei aspecte acestei prezențe, cu atât mai mult cu cit ele explică, cu adăncirile și lămuririle de rigoare, întreaga dezvoltare centenară a bibliotecii. Urînd să fie o bibliotecă științifică, care să promoveze cercetările în domeniul limbii și istoriei naționale, Ion Bîanu a înțeles să-și pună la dispoziție instrumentele bibliografice indispensabile, fără de care orice explorare este iluzorie. Așa au luat naștere, în 1898, cele patru volume din „Bibliografia românească vechie”, cu minuțioasele explicații și clasificări reproduceri ale vechilor noastre tipărituri dintre 1508 și 1830; cele patru volume, începînd cu anul 1907, din „Catalogul manuscrisurilor românești” și „Bibliografia periodicelor” din 1913, întocmită de Al. Sadi-Ionescu și Nerva Hodos. În 1884, Ion Bîanu elaborează un îndrumător de organizare și funcționare a serviciilor bibliotecii, ce avea să devină, așa cum bine remarcă George Baiculescu, piatra de temelie a viitorului regulament al bibliotecii, valabil pînă și-n ziua de azi. Însă aceluia cea mai spectaculoasă, date fiind rezultatele, rămîne aceea a luptei pentru adoptarea și perfecționarea legii depozitului legal, grație căreia Biblioteca Academiei urma să primească toate produsele (cărți și periodice) tipăritului românesc. Întărit în vigoare în 1885, legea depozitului legal avea să sporească considerabil avuția bibliotecii și lupta lui Ion Bîanu, pe care a dus-o toată viața, a fost nu numai aceea de a veghea la îndeplinirea clauzelor, dar și de a corecta excesivitățile ei parazitare!

PERPESSICIUS

(Continuare în pagina 7)

DE VORBĂ CU EUGEN BARBU

● „Princepele” și destinul scriitorului ● Cum stau lucrurile în cinematografie ● De ce scriu în fiecare zi

— Uneori, tovarășe Eugen Barbu, anumite perioade, extrem de scurte, semnifică mai mult decît anii lungi, mai mult decît decăderea lenesă a trimestrelor liniștite. De la această constatare — dacă sîntei de acord cu ea — am vrea să pornim dialogul nostru. Nu mai sîntei un om tînr. Sîntei considerat între prozatori de frunte ai literaturii de astăzi. Se știe că în existența u-nui scriitor intervin momente decisive. Trăiești un asemenea moment?

— Întrebarea dumneavoastră are un aer ușor „subversiv” în ce mă privește. Alți dori, cu siguranță, să vă spun că trăiesc cu adevărat un moment decisiv al vieții mele și eu nu pot face asta dînt-un motiv foarte banal: nu trăiesc într-adevăr un moment decisiv. Toată viața mea a fost o succiă de momente decisive: de la alegerea momentului cînd trebuia

să apar pe scena literară și pînă la ziua aceasta pe care dumneavoastră o socotiti, ca și alții, o „reîntrare”. Nu gîndiți așa? Dar aici este eroarea. Tăcerea mea de citeva luni nu a însemnat neapărat o absență. Mi s-a petrecut un lucru nepăcît, și am vrut să mă gîndesc de acest fapt; în sensul acesta vorbii dumneavoastră despre semestrelor liniștite. Cred că nu am avut un semestru liniștit, dimpotrivă. Am terminat o carte care mi-ar fi luat foarte multă vreme în condițiile de mai înainte ale vieții mele foarte agitate. Acesta e un rezultat! Așa avea chiar cîștigul să dedice „Princepele” celor care m-au ajutat să-l termin. Înainte de termenul stabilite intim, dar ar fi prea de voie Oricum, e o realitate, cu toate că sînt eu, am fost împins să-l termin. Nu știu dacă em răspuns satisfăcător

la întrebare, să mergem decît mai departe... — Schimbările exterioare (schimbările programului zilnic, de pildă) influențează, într-un fel sau altul, existența artistului. Acumularea unor asemenea modificări este pînă la urmă rădăcina unui moment decisiv. Mă gîndesc, iată, la cuvintele pe care le spuneți despre „Princepele”. Nu puteți susține că, în alte condiții, ați fi scris același, exact același roman. Dar ce destiv credeți că ați avea dacă ați debutat astăzi, cu „Groapa”, cu „Princepele”? Și, mai ales, ce destin ați dori să aveți?

— Dacă să debută astăzi, și „Princepele” este, de fapt, un al doilea debut, m-aș bucura de același zgomot și tam-tam. Sînt destinat scandalului, de numele meu sînt legate citeva momente clamoroase ale noii noastre literaturi. Cu „Princepele” va fi la

fel pentru că este ca și „Groapa” o carte neobișnuită, greu de digerat. Parcă-î văd pe amînciți mei strîmbînd din nas. Ei nu sînt obișnuiți cu schimbările mele la față. Cînd a apărut gluma aceea despre Goethe, știu ce s-a întîmplat. El ar fi vrut ca eu să rămîn să scriu despre mine și mahalagi, sînt oameni care mă iau drept tipograf sau hot de buzunare, îmi pare rău să-i contrazic, am studii universitare și am urmat doi ani cursurile unui institut francez. În sfîrșit...

Ce destin literar aș dori să am? Laudele generale m-ar îndispune. Asist la lansări zgomotoase, la salve de artilerie și la jocuri de artilerie. Sînter, mă amuz. Valoarea literară nu se face cu articole, cu studii, cu ajutoare amicale. ci cu opere. Dacă nu avem o pere, degeaba avem presă. Îmi doresc să fiu contestat, discu-

tat. Evident că laudele fac bine, dar nu sînt esențiale. Nu spunea Dalil că învidia e barometrul succesului?

— Știu, de prin anul 1964—65, cît iubii poezia. Dar tinerii prozatori? Ce ziceți de tinerii prozatori?

— În privința stabilirii autorilor cînd vine vorba de v-am iubit pe dumneavoastră și pe alți tineri, vă înșelați. Acest sentiment n-a dispărut, deși între noi au intervenit mici schimburi răuătoase. Îmi plac încrucișările vitale de cuvinte, dar nu pot să urșec pe ni-meni. Mai ales, pe oamenii talentați. Dacă vă amintiți, am avut o polemică și cu prietenul meu bun Titus Popovici. Acest fapt nu a cîlîntit amiciția noastră. Nu-mi plac desfrîngările. Iubesc poezia și sînt un

(Continuare în pagina 5)

Joi 10 octombrie 1968 **APARE**

ROMÂNIA LITERARĂ

— săptăminal de literatură și artă —

COLABOREAZĂ TOATE CONDEIELE DE PRESTIGIU ALE ȚĂRII

ÎN CUPRINS: Poezie ● Proză ● Eseu ● Critică ● Istorie literară ● Memorii și Jurnale inedite ● Cronici, recenzii, note, comentarii, polemici ● Atlas liric ● Rostirea românească ● Reportaj divers ● Cărțile săptămînii ● Pagina debutanților („Atelier literar”) ● Poșta redacției ● Pagina cititorilor („Voci din public”) ● PAGINI și RUBRICI SPECIALE de: Teatru ● Cinema ● Arte plastice ● Muzică ● T.V. — Radio ● Ambianțe contemporane ● Orizont științific ● VARIETĂȚI (Parodii ● Epigrame ● Caricaturi ● „Pescuitorul de perle”) ● Cuvinte încrucișate etc.) ● Documentar internațional ● Sport

32 pagini - 2 lei

APARE Joi 10 octombrie 1968

SCARĂ

de Gheorghe SUCIU

Apoi leștin prin ziua această impen-
cabilită, decă-mi permiți s-o definesc
astfel?
— Cum să nu! Mai ales că acest
epitet, folosit foarte des, se potri-
vește arareori. Cînd e folosit exact
la locul lui mi se pare a fi o adevă-
rată împlinire. Domnule Vangu,
am o vâ face o mărturisire și as
Vrea să vă întreb dacă preferați să
mă ascultați aici, sau după ce vom
ieși afară, în timp ce ne plimbăm.
— O mărturisire?
— Exact spus, e vorba de o heli-
ofrit.
— O hotărîre...
— Dacă v-o mărturisesc, devine,
da, hotărîre.
— Dragă Adriene, spune-mi aici
despre ce e vorba, poate va fi ca-
zul să mai luăm încă cel puțin cîte
un pahar de vin. Amînmîn plimba-
rea, sînt sigur că și mine vom avea
o zi tot atît de frumoasă.
— Vă mulțumesc, domnule Vangu.
— Sper să nu ai nici o rețiciență.
— O, nu, din moment ce m-am
decis la dumneaovăstră.

3.
Tin minte că în ziua cînd am intrat
în biroul lui, ploua foarte tare.
Chiar îmi spusese secretara nu știu
ce în legătură cu ploaia de afară.
La noi în sat ploaia simbolizează în
generul romantic, numai atunci cînd
plouă la vreo înmormîntare se zice
că decedatul îi pare rău după lume,
că pleacă din ea. Mai tin minte că
ploaia și pentru că m-am uitat de
cîteva ori la pantofi, dar nu erau pe
fuzi. Acolo însă, în anticameră, cîm
am stat, vreo zece minute, am lăsat
pe covor două urme de apă, că a-
tunci cînd a fîrîlit soneria și mi-
su secretara că pot intra, pantofii
îmi erau aproape uscați. În sfîrșit,
îl cunoașteam de cînd ai, așa, la
modul general, și de doi ani îl cu-
noașteam destul de bine, pentru că
mi-a fost profesor la facultate. Mi-a
fost, e un fel de a spune, pentru că
eu socot că un profesor îl ai prima
ori, el a venit în almei
zi a anului trei la noi în
amfitruu și s-a apucat să
ne citească o prelegere. Dacă ar fi
fost după mine, adică dacă nu era
obligatorie frecvența, eu nu m-aș fi
dus să-i audiez prelegerile. În prima
lună din anul întîi am făcut o ex-
periență din curiozitate, dar poa-
te și din alt motiv, mai puțin
lămurit atunci. M-am dus să
să audiez cel puțin cîte o pre-
legere la tot profesorii, să-mi
dă seama cîți de profesori sînt sau
cîți de frumôs vorbesc sau cum a-
rătat pur și simplu vorbind de acolo
de la catedră, și în ceea ce li pri-
vește pe ei impresia pe care am
avut-o a fost una foarte proastă.
Nu mai tin minte dacă atunci sau
mai tîrziu am spus despre el cuiva
că ar putea fi un maestru zidar excel-
ent. M-am dus totuși la cîteva pre-
legeri făcute de el, pentru că era
la mijloc problema frecvenței, mai
bine zis a burselor, dar în timpul ce-
lor două ore cîteam, sciam cum a-
răta și cum vorbea, dar nu sînt
știe ce sau chiar dormeam. La o sin-
gură prelegere nu am regretat că
m-am dus, și aceea a fost atunci
cînd el, vîrînd să folosească cuvîntul
minimalizare și avînd probabil un
lapsus, a rostit, printre o asociație,
de altfel explicabilă, cuvîntul pitci-
zarea. Bineînțeles că noua noțiune a
fost preluată de toți studenții și fo-
losită altă de des și cu atîta ilari-
tate, că a prins; după trei ani de
absolvire noastră încă am mai au-
zit-o în facultate totuși cu savoare
de cei care ne-au urmat (cu toate
că el nu putea s-o trăiască plenar
ca noi). „Este Marine — și vîrîm
noi pînă și portarului — să nu pit-
cizezi obligațiile care li-au fost in-
creditate. A pitciza acestea e foarte
negativ”. În sfîrșit, deci atunci
cînd am intrat în biroul lui știam
cîte ceva despre el. Știam că era
obiectul de a moraliza oriînd și pe
oțite, așa în anul ascultat resem-
nat de vîrîm de ceas și am vă-
devenit puțin mai atent doar cînd
a început să-mi vorbească despre
sarcinile care-mi scribă. M-a asig-
urat altă de tot spînjîlul cîi de
caracterul lui netolerant. Mi-a spus
chiar și anecdote, ceva despre
mustață, la care am ris din polite.
M-a condus pînă la usă. Mi-a sfîrșit
mîna. Mi-a urăt succes.

4.
Cred că sîntei de acord cu mine,
domnule Vangu, că o echipă fie ea
chiar și de fotbal, dar rezultate bune
atunci cînd se constituie ea singură,
prin simpatie reciprocă între cei
care o alcătuiesc. Vreau să spun că
în destule activități umane trebuie
nu pot să ne arătăm ca pe bandă ru-
lantă, adică să-ți fie indiferent cine
lucrează alături de tine și să te in-
tereseze doar faptul că însuși res-
pectiv te împinge la mîna o piesă
care te îndrează în parametrii
dați. Vreau să vă spun că nu am
trecut probabil nici cinci săptămîni
de cînd lucrăm în instituție, și între
mine și șeful meu s-a lăsat un con-
flict, destul să spun, pentru a nu
cădea într-o fapă că banală, că era
vorba de un conflict pur profesional.
Bineînțeles că el a impus soluția lui
și nu cea preconizată de mine.
După două zile, cînd nu se mai pu-
tea face nimic, m-am dus totuși la
el, probabil m-am dus ca să-mi epăr
inițiativele viitoare, să-i spun și
să-i dovedesc că soluția propusă de
mine nu numai că era rezonabilă,

5.
Din ziua aceea am știut că o să
am multă bătaie de cap cu el și
chiar dacă războiul nu a fost dat
pe față, știam că el e deveni cîndva,
pentru scurt timp, fătîș. Ceea ce nu
s-a întîmplat însă chiar așa, pen-
tru că am uzat de un plan mult mai
subtil și care s-a conturat puțin
timp după aceea.
Permiteți-mi, domnule Vangu, să
vă spun cea mai teribilă povestă pe
seama lui și cu aceasta să vă explic
și de ce iubesc atât de mult studen-
ții, oamenii acestia dezvoltîți, sar-
castici cu cei potosi, oamenii acestia
dezinteresate aproape total, bineîn-
țeles doar pe perioada cîi sînt stu-
denți. Într-o zi, într-o recreație, el a
rămăscut între noi pe culor și nu
s-a dus la discutat, ne-a servit cu
ștîri și a discutat cu noi. Nu știu
cum și de ce se discuta acolo, în
cele zece minute de pauză, despre
care ar fi cea mai bună revistă, și
în timp ce fiecare pomenea nume-
le unei reviste și spunea că aceea
e cea mai bună, și el era de acord,
după ce aducea niște amendamen-
te formale, cu toate opiniile care se
exprimau, unul dintre colegi, de
altfel un tactician, dar temut de noi,
care-l cunoașteam bine, pentru că la
doză, trei luni cînd intra într-o po-
lemică lansă o vorbă foarte ușur-
toare, ironică, însuși acesta, tacti-
cianul a scos un suget straniu, în ur-
mă a căruia s-a făcut liniștea, apoi a
spus încet că cea mai bună revistă
este Natura. El atunci a avut o reacție
de nedumerire și a spus: „N-am
prea citit-o, dar cred că fi cea mai
bună”. „Este!”, a spus hotărît colegul
nostru și fără să știe ce va urma
ne pregătisem să savurăm ironia
lui. „De ce?” „Pentru că publică
lucruri interesante”. — „Anume?”
„De pildă, am citit că nu știu unde
un porc a făcut un ou”. „Nu se
poate!”. „Vă spun cu cea mai mare
seriozitate”. „Nu cred, o imposibil!”
„Am citit eu cu ochii mei, sustin
colegul, în revista Natura lucrul
acesta, la rubrica „Curiozități”. „Ei,
a zis el ușurat, la rubrica Curiozi-
tăți, da...”

6.
— Poate vrei, domnule Vangu,
să îștii totuși și să vă continui pri-
vestirea plimbîndu-ne. Am impresia
că îl pot lua astfel mai bine în re-
ciprozitate pe domnul meu.
— De acord, dragă Adriene, să
ieșim, dar de ce să-l iei în deride-
re? Omul tău mi se pare un nenoroc.
— Și mie, domnule Vangu, dar e
un nenorocit care nu știe că este.
Nu știe de loc. Dimpotrivă, știe și
crede că este un om de-a dreptul
la locul lui, exact la locul lui.
— Dar e trist, dragul meu, atunci.
Și ce e rău e că nu e pentru el
trist.
— Domnule Vangu, am avut intenția
o bucată de vreme să-l determin
o judecată cinstită cu sine, printre-o
metodă pe care eu am denumit-o

idealistă. Adică am voit să-i spun
într-o zi, doar între patru ochi, să
încearcă următoarea experiență:
să-și închipuie timp de cinci zile la
rînd că nu mai este cine este și că
eu sînt în locul lui. Să mă salute
în fiecare dimineață primul și cu
acea cînte uluitoare pe care o au
de obicei subalternii, să vină la ser-
viciu cu tramvaiul și să participe din
toată inima la acele scandaluri pu-
erile care se nasc acolo, pentru o
fînchierie de care nu-i vinovat
nimic, să bea trei sau patru sute
de grame de rom într-o bogășă mi-
zeră și chiar să se îmbete după
poate, să-și la carajul să înjure
pe cineva și apoi să-l pară rău că
a înjurat un om de treabă, să se
certe cu taxatorea pentru un rest
de cinci bani și așa mai departe.
Adică să fac un efort să privească
în jurul său dintr-un unghi nou.
După ce ar face cinci zile la rînd
lucrurile acestea — socoteam eu —
ar veni și să-și cere pensionarea
sau ar face ceva, altceva. După
cinci zile — mă gîndeam în utopia
mea — ar veni și mi-ar zice: „Ho-
țuie, hoțuie, m-ai vindecat de picior-
uș, hai să bem două halbe de bere,
hai să bem amîndoi chiar patru
halbe!”

7.
E drept că metoda nu am putut
s-o născocesc încă din ziua aceea.
Nu, nu știu cum să vă spun, o pre-
figurăm. Și în dimineața cînd a ve-
nit soția lui la întreprindere, mi-am
dat seama că sîntem corect metoda
cu toate că nu puteam încă s-o de-
finesc. Tot atunci mi-am adus amî-
n că l-am citit pe Stendhal și m-am
felicitat că am făcut lucrul acesta.
Imediat după ce ne-a făcut cu
noștrii cu soția lui (o femeie fru-
moasă, domnule Vangu), de față
fiind mai multe kolege și doi kolegi,
eu m-am adresat lui:
— Tovărășe Y, permiteți-mi să mă
adrezes soției dumneaovăstră cu
doamnă. Și m-am înclăștat să pot
roști cu seninătate un cuvînt care
știam că e miraculos și am adăugat:
pentru că e atât de draguță.
O, domnule Vangu, ce cuvînt
de-a dreptul parsiv este acesta!
Din draguță asta pot ține apoi epi-
tete, metaforele, apologetica ca mai
rafiată, cum dintr-o pălărie de
cîm ias paniclele și balistele.
Cînd îl aude fiecare femeie are un
soc și asteaptă atîta, își și rotun-
jește buzele pentru a emite un
lung, mlădios, chipurile, de îndoi-
ală. Dar fiecare femeie are și o te-
mere nenaipomenită la auzul acest-
ui cuvînt, pentru că el poate să
rămîndă doar altă cît e, puțin, chiric,
meschin, banal, ca aceeași pălărie
spartă de prestidigitator. Am verificat
cuvîntul de cel puțin cinci, șase ori,
bineînțeles în cel mai dezinteresat
mod, numai pentru a descoperi efec-
tul pe care îl conține în sine și
abia în ziua aceea mi-am dat se-
ama că aceasta nu a fost o curiozita-
te pură, ci era un antrenament pen-
tru mai tîrziu. Iată în noi un spirit
larvar, secundar, care-și urmărește
telurile consecvent și în taină, și
cu cum el ar întui aproape foarte
exact ipostazele viitoare în care va
fi pus cîmălit spirit activ, asupra
căruia avem impresia de a-l controla
destul de bine și uneori ne mindrim
chiar cu tutela pe care o avem
asupra lui.

8.
Din ziua aceea, domnule Vangu,
a început ascensiunea mea treptată.
Nu trecuseră decît două săptămîni și
la sedința de premiere am primit un
plic cu o sumă frumoasă, pe care
l-am luat însă cu inima curată, pen-
tru că chiar dacă nu au fost puse
în aplicatie ideile mele, eu mi-am
făcut datoria de a le gîndi și dăstă-
ni. Atunci cînd el mi-a înmînat pli-
cul, voia să-mi spună, prin zîmbetul
pe care l-a alectat, că această con-
venție tacită dintre noi — eu să gin-
desc și să emit idei, iar el să aplice
propiile sale procedee — ar putea
continua, iar între noi ar domni o
înțelegeră reciprocă, spre binele și
mai ales spre satisfacția amîndurora.
În sfîrșit, Doamna Y lucra bine.
În trei luni am devenit șeful unei
secții, și o dată cu aceasta mi-a
crescut și salariul. Jucam rolul vechi
al parventului într-un chip magis-
tral, pentru că nu mă oboseam nici
măcar să-i sugerez doamnei Y avan-
taje pe care le-aș dori. Îl lăsam
în acest sens o libertate absolută și
am constatat în ultima vreme că era
foarte satisfăcută de a-mi construit
biografia. Credea sincer acest lu-
cru și de aceea mă stîrnea foarte
fericit. Văd că v-a plăcut expresia
construirea biografiei. Din păcate,
mulți oameni nu și construiesc ei
înșiși biografia, și dintr-un anumit
punct de vedere nu fac aproape
nimic pentru căldirea ei. Biografia
e un edificiu, domnule Vangu. Multi
se lasă mereu purtați de alții, ca
frunza pe apă, nici nu știu ce ei au
un destin, pe care ar trebui să și-l
cunoască și dirijeze, se supun în-
tocmă sau cu mirriala orarelor și vir-
stelor, îmbrățșind și nu mai așteap-
tă nimic de la viață, nu așteaptă
adecă să li se confirme abilitățile
din tinerețe și maturitate. A-ți con-
strui biografia — înțeleg eu — a-ți
explica mereu vîrstele anterioare
și a stabili între ele sinusoida care
există, și prin aceasta a încerca s-o
apropii cît mai mult de linia dreaptă.
Eram decît foarte fericit pentru sa-
tisfactivitatea doamnei Y, care mă credea
un ingenuu stă la sută, care-și risi-
peste propriile întîmplări și gînduri
o dezinvoluntă, ca să zic așa
— și așa credea ea — patologică.

9.
Și pentru aceasta mă sîlta din func-
ție în funcție cu stăruință pe care
eu o admiram și mă mărturisii
însă. Aveam cîteodată impresia că se
închipuie asemenea unei regine
vechi, care face tot posibilul pentru
a preschimba singele din venele
amantului său într-unul albastru și
apoi a-l ridica pe treptele terharilor
pînă la demnitatea de rege pentru
a-și parasi apoi sotul și a se căsători
cu el în cea mai deplină egalitate
și onoare. Putea femeii știu și pot
face lucrul acesta, dar cele în pulin-
te de a-l săvîrșii sînt aproape groaz-
nice. Doamna Y era pe deasupra și
foarte frumoasă, și pentru frumuse-
tea ei m-am decis s-o las, o vreme
măsurată, să-și închipuie ce vrea.
Pentru a sport și impune demni-
tatea amantului său, doamna Y a
făcut în așa fel că eram obligat să-mi
schimb de două sau chiar de trei
ori pe zi cămășile. Și abia mai
tîrziu am constatat că aveam destule
cămăși.

10.
Dar nu erau ale lui Y. Nu!
— Îți fac o propunere, mi-a zis
într-o zi Y.
— Vă ascult.
— Sînt sigur că la ora actuală nu
se mai îndoieste nimeni de capacita-
tea dumitale.
— Eu cred că sînt destule motive
ca să se îndoiască toată lumea, i-am
spus lui Y.

11.
Cred că mai e cazul să discu-
tăm, cînd tot decurge firesc, cînd
și cu și dumneaovăstră am înțeles
lucrurile acestea. E de acum o che-
stiune tacită și simplă ca bună ziua.
Sau aveți vreo bănuială?
— Bănuială?
— Vreau să spun, poate vă te-
meți cumva de mine?
— Nu.
— Pot să mă retrag atunci?
— Bineînțeles, însă tin totuși să-ți
spun despre ce propunere era vor-
ba. Credeam că vrei să te transferi
într-al loc, într-o instituție similară,
ca director.
— Dobitoaca...
— Poftim? Cum? Cine-i dobitoaca
ca?

12.
— Scuzăți-mă că nu am fost a-
tent la propunerea dumneaovăstră.
M-am enervat că femeia care-mi
spală rufole îmi apretază prea tare
gulerule și mă irită la gît. Și de
aceia i-am zis dobitoaca... Nu vreau
să mă transfer, parcă de transfer at-
vorbit, mie îmi place aici, mi-am
credat de-acum un rost aici. A-l a-
bandona înseamnă a gresi.
Am lăsat foarte iritat de la el și
ludum-mi mada și pardesul, am ple-
cat s-o caut pe doamna Y. Lăsată
de capul ei, depășea o limită pe
care planurile mele nu o puteau ac-
cepta. Eu nu voiam să fiu director,
voiam cu tot dinadinsul să nu mai
fie el. Și imbecilia de doamnă Y, du-
pe ce mă ridicase în funcții pînă
aproape de sotel său imbecil, cînd
eram foarte aproape de a-i da
birnacul pe care-l pregătisem încă
de pe cînd verificam virtutile mis-
terioase ale cuvîntului draguț, voia
acum să mă îndepărteze de posibi-
litatea de a finaliza. Nu, doamnă,
nu așa! Eu mi-am construit singur bi-
ografia, dumitale nu ești și nu vei
rămîne (am impresia, încă multă ve-
me) decît o femeie frumoasă.

13.
Domnule Vangu, cu vă explicati
rolul pe care îl am avut în această
doamnă, ce procedee a folosit pen-
tru a-l determina pe sotul său să
mă promoveze, cînd el, sînt sigur,
a presimțit că din partea mea
li va veni lovitură capitală? Femei-
le râmîn totuși o taină, pentru că,
într-un anumit sens, nici cei mai te-
naci bărbați nu au puterea de a se
lega la ochi și a trece dincolo de
imaginea frumuseții lor. Acceptăm
iarăși, fie și numai pînă la un punct,
că multe din războaie au pornit
din pricina femeilor. Cei mai mulți
bărbați înenunchem în fața lor și
în gîndurile și în faptele și în
trece în inimă, de a se descuraja
la critică nu ajunge în ochii altora.
Iar cînd totuși nu vrem să înocu-
nunchem, nu putem face altceva ni-
mec decît să le parșim. E și cel mai
teribil lucru de care se tem ele.

14.
Y stătea deci acasă în genunchi,
și de la un moment dat am început
să-l compătinesc. Nu să dau înapoi.
Doamne fereste. Experiența nenoro-
citiului acela de Sorel nu aveam de-
gînd s-o repet. Voiam să-l văd pe
el și să-l văd. La o adică eu sînt
mult mai idealist decît el și de ace-
ea pot să fiu cîmălit la capăt, da-
că acesta se cheamă cîmălit. Faptul
că am început să-l compătinesc și
îl compătinesc și cu totul altă che-
știune, pe care o port într-un buzunar
dosnic și de care nu am împiedici.

15.
— Destule? Care?
— În mai bine de doi ani de cînd
sînt în instituția ce vă onoare o con-
duceti s-au împlinit foarte puține
din cele preconizate de mine.
Atunci?
— Dar dumitale te-ai zăbut, ai
creât, te-ai preocupat, ai avut idei.
— Sterile.
— De loc! Multe dintre ele s-au
dovedit a fi foarte bune.
— Nu vă înșelați; cum s-au dove-
dit a fi bune dacă nu s-au pus în
aplicatie?
— Timpul li-a dat dreptate. Eu re-
cunosc că dumitale ai avut de multe
ori dreptate în daună mea. Timpul
e criteriul principal.
— Tovărășe Y, din moment ce ide-
ile mele au rămas neconcretizate,
ele au ieșit din timp, pentru simplul
motiv că au murit. Cum puteți să
spuneți atunci despre ceva care nu
s-a întîmplat ca a fost bun? Ideile
mele nu au fost și nu mai sînt ni-
mic. Altfel am cădea în utopii.
— Dumitale, vreau să spun, poți
naște altă asemenea-idei, eu sînt si-
gur, chiar mai bune.
— Și?
— Ei, vezi că poți?
— V-am întrebat ce se va întîm-
pla cu ele, pentru că, dacă îmi per-
miteți o bădărință, n-or să fie nici
acestea ale dumneaovăstră. Eu vă
înțeleg foarte bine: ca orice om,
dumneaovăstră vă trebuie o justifi-
care intimă a vieții pe care însă
n-o puteți acoperi cu marla de cum-
parafat. Poate nu v-ați reflectat
biografia. Eu m-am gîndit de mai multe
ori să vă dau o soluție, fantazistă
probabil. Am renunțat. Vreau să vă
spun însă o credință a mea. Eu cred
că dacă întîmplările vieții nu te pun
într-o situație extremă de autodefi-
nirea lucidă, atunci trebuie să faci
un efort extrem de a crea o aseme-
nea situație. Altfel, ești tot timpul
superficial și dacă ești și de bună
credință, o asemenea superficialitate
devine tragică. Scuzăți-mă, dar gin-
durile acestea n-au fost neapărat
pentru dumneaovăstră. Nici nu știu
de ce le-am rostit.

16.
Cred că mai e cazul să discu-
tăm, cînd tot decurge firesc, cînd
și cu și dumneaovăstră am înțeles
lucrurile acestea. E de acum o che-
stiune tacită și simplă ca bună ziua.
Sau aveți vreo bănuială?
— Bănuială?
— Vreau să spun, poate vă te-
meți cumva de mine?
— Nu.
— Pot să mă retrag atunci?
— Bineînțeles, însă tin totuși să-ți
spun despre ce propunere era vor-
ba. Credeam că vrei să te transferi
într-al loc, într-o instituție similară,
ca director.
— Dobitoaca...
— Poftim? Cum? Cine-i dobitoaca
ca?

17.
— Scuzăți-mă că nu am fost a-
tent la propunerea dumneaovăstră.
M-am enervat că femeia care-mi
spală rufole îmi apretază prea tare
gulerule și mă irită la gît. Și de
aceia i-am zis dobitoaca... Nu vreau
să mă transfer, parcă de transfer at-
vorbit, mie îmi place aici, mi-am
credat de-acum un rost aici. A-l a-
bandona înseamnă a gresi.
Am lăsat foarte iritat de la el și
ludum-mi mada și pardesul, am ple-
cat s-o caut pe doamna Y. Lăsată
de capul ei, depășea o limită pe
care planurile mele nu o puteau ac-
cepta. Eu nu voiam să fiu director,
voiam cu tot dinadinsul să nu mai
fie el. Și imbecilia de doamnă Y, du-
pe ce mă ridicase în funcții pînă
aproape de sotel său imbecil, cînd
eram foarte aproape de a-i da
birnacul pe care-l pregătisem încă
de pe cînd verificam virtutile mis-
terioase ale cuvîntului draguț, voia
acum să mă îndepărteze de posibi-
litatea de a finaliza. Nu, doamnă,
nu așa! Eu mi-am construit singur bi-
ografia, dumitale nu ești și nu vei
rămîne (am impresia, încă multă ve-
me) decît o femeie frumoasă.

18.
Domnule Vangu, cu vă explicati
rolul pe care îl am avut în această
doamnă, ce procedee a folosit pen-
tru a-l determina pe sotul său să
mă promoveze, cînd el, sînt sigur,
a presimțit că din partea mea
li va veni lovitură capitală? Femei-
le râmîn totuși o taină, pentru că,
într-un anumit sens, nici cei mai te-
naci bărbați nu au puterea de a se
lega la ochi și a trece dincolo de
imaginea frumuseții lor. Acceptăm
iarăși, fie și numai pînă la un punct,
că multe din războaie au pornit
din pricina femeilor. Cei mai mulți
bărbați înenunchem în fața lor și
în gîndurile și în faptele și în
trece în inimă, de a se descuraja
la critică nu ajunge în ochii altora.
Iar cînd totuși nu vrem să înocu-
nunchem, nu putem face altceva ni-
mec decît să le parșim. E și cel mai
teribil lucru de care se tem ele.

19.
Y stătea deci acasă în genunchi,
și de la un moment dat am început
să-l compătinesc. Nu să dau înapoi.
Doamne fereste. Experiența nenoro-
citiului acela de Sorel nu aveam de-
gînd s-o repet. Voiam să-l văd pe
el și să-l văd. La o adică eu sînt
mult mai idealist decît el și de ace-
ea pot să fiu cîmălit la capăt, da-
că acesta se cheamă cîmălit. Faptul
că am început să-l compătinesc și
îl compătinesc și cu totul altă che-
știune, pe care o port într-un buzunar
dosnic și de care nu am împiedici.

20.
— Destule? Care?
— În mai bine de doi ani de cînd
sînt în instituția ce vă onoare o con-
duceti s-au împlinit foarte puține
din cele preconizate de mine.
Atunci?
— Dar dumitale te-ai zăbut, ai
creât, te-ai preocupat, ai avut idei.
— Sterile.
— De loc! Multe dintre ele s-au
dovedit a fi foarte bune.
— Nu vă înșelați; cum s-au dove-
dit a fi bune dacă nu s-au pus în
aplicatie?
— Timpul li-a dat dreptate. Eu re-
cunosc că dumitale ai avut de multe
ori dreptate în daună mea. Timpul
e criteriul principal.
— Tovărășe Y, din moment ce ide-
ile mele au rămas neconcretizate,
ele au ieșit din timp, pentru simplul
motiv că au murit. Cum puteți să
spuneți atunci despre ceva care nu
s-a întîmplat ca a fost bun? Ideile
mele nu au fost și nu mai sînt ni-
mic. Altfel am cădea în utopii.
— Dumitale, vreau să spun, poți
naște altă asemenea-idei, eu sînt si-
gur, chiar mai bune.
— Și?
— Ei, vezi că poți?
— V-am întrebat ce se va întîm-
pla cu ele, pentru că, dacă îmi per-
miteți o bădărință, n-or să fie nici
acestea ale dumneaovăstră. Eu vă
înțeleg foarte bine: ca orice om,
dumneaovăstră vă trebuie o justifi-
care intimă a vieții pe care însă
n-o puteți acoperi cu marla de cum-
parafat. Poate nu v-ați reflectat
biografia. Eu m-am gîndit de mai multe
ori să vă dau o soluție, fantazistă
probabil. Am renunțat. Vreau să vă
spun însă o credință a mea. Eu cred
că dacă întîmplările vieții nu te pun
într-o situație extremă de autodefi-
nirea lucidă, atunci trebuie să faci
un efort extrem de a crea o aseme-
nea situație. Altfel, ești tot timpul
superficial și dacă ești și de bună
credință, o asemenea superficialitate
devine tragică. Scuzăți-mă, dar gin-
durile acestea n-au fost neapărat
pentru dumneaovăstră. Nici nu știu
de ce le-am rostit.

21.
Cred că mai e cazul să discu-
tăm, cînd tot decurge firesc, cînd
și cu și dumneaovăstră am înțeles
lucrurile acestea. E de acum o che-
stiune tacită și simplă ca bună ziua.
Sau aveți vreo bănuială?
— Bănuială?
— Vreau să spun, poate vă te-
meți cumva de mine?
— Nu.
— Pot să mă retrag atunci?
— Bineînțeles, însă tin totuși să-ți
spun despre ce propunere era vor-
ba. Credeam că vrei să te transferi
într-al loc, într-o instituție similară,
ca director.
— Dobitoaca...
— Poftim? Cum? Cine-i dobitoaca
ca?

22.
— Scuzăți-mă că nu am fost a-
tent la propunerea dumneaovăstră.
M-am enervat că femeia care-mi
spală rufole îmi apretază prea tare
gulerule și mă irită la gît. Și de
aceia i-am zis dobitoaca... Nu vreau
să mă transfer, parcă de transfer at-
vorbit, mie îmi place aici, mi-am
credat de-acum un rost aici. A-l a-
bandona înseamnă a gresi.
Am lăsat foarte iritat de la el și
ludum-mi mada și pardesul, am ple-
cat s-o caut pe doamna Y. Lăsată
de capul ei, depășea o limită pe
care planurile mele nu o puteau ac-
cepta. Eu nu voiam să fiu director,
voiam cu tot dinadinsul să nu mai
fie el. Și imbecilia de doamnă Y, du-
pe ce mă ridicase în funcții pînă
aproape de sotel său imbecil, cînd
eram foarte aproape de a-i da
birnacul pe care-l pregătisem încă
de pe cînd verificam virtutile mis-
terioase ale cuvîntului draguț, voia
acum să mă îndepărteze de posibi-
litatea de a finaliza. Nu, doamnă,
nu așa! Eu mi-am construit singur bi-
ografia, dumitale nu ești și nu vei
rămîne (am impresia, încă multă ve-
me) decît o femeie frumoasă.

23.
Domnule Vangu, cu vă explicati
rolul pe care îl am avut în această
doamnă, ce procedee a folosit pen-
tru a-l determina pe sotul său să
mă promoveze, cînd el, sînt sigur,
a presimțit că din partea mea
li va veni lovitură capitală? Femei-
le râmîn totuși o taină, pentru că,
într-un anumit sens, nici cei mai te-
naci bărbați nu au puterea de a se
lega la ochi și a trece dincolo de
imaginea frumuseții lor. Acceptăm
iarăși, fie și numai pînă la un punct,
că multe din războaie au pornit
din pricina femeilor. Cei mai mulți
bărbați înenunchem în fața lor și
în gîndurile și în faptele și în
trece în inimă, de a se descuraja
la critică nu ajunge în ochii altora.
Iar cînd totuși nu vrem să înocu-
nunchem, nu putem face altceva ni-
mec decît să le parșim. E și cel mai
teribil lucru de care se tem ele.

24.
Y stătea deci acasă în genunchi,
și de la un moment dat am început
să-l compătinesc. Nu să dau înapoi.
Doamne fereste. Experiența nenoro-
citiului acela de Sorel nu aveam de-
gînd s-o repet. Voiam să-l văd pe
el și să-l văd. La o adică eu sînt
mult mai idealist decît el și de ace-
ea pot să fiu cîmălit la capăt, da-
că acesta se cheamă cîmălit. Faptul
că am început să-l compătinesc și
îl compătinesc și cu totul altă che-
știune, pe care o port într-un buzunar
dosnic și de care nu am împiedici.

25.
— Destule? Care?
— În mai bine de doi ani de cînd
sînt în instituția ce vă onoare o con-
duceti s-au împlinit foarte puține
din cele preconizate de mine.
Atunci?
— Dar dumitale te-ai zăbut, ai
creât, te-ai preocupat, ai avut idei.
— Sterile.
— De loc! Multe dintre ele s-au
dovedit a fi foarte bune.
— Nu vă înșelați; cum s-au dove-
dit a fi bune dacă nu s-au pus în
aplicatie?
— Timpul li-a dat dreptate. Eu re-
cunosc că dumitale ai avut de multe
ori dreptate în daună mea. Timpul
e criteriul principal.
— Tovărășe Y, din moment ce ide-
ile mele au rămas neconcretizate,
ele au ieșit din timp, pentru simplul
motiv că au murit. Cum puteți să
spuneți atunci despre ceva care nu
s-a întîmplat ca a fost bun? Ideile
mele nu au fost și nu mai sînt ni-
mic. Altfel am cădea în utopii.
— Dumitale, vreau să spun, poți
naște altă asemenea-idei, eu sînt si-
gur, chiar mai bune.
— Și?
— Ei, vezi că poți?
— V-am întrebat ce se va întîm-
pla cu ele, pentru că, dacă îmi per-
miteți o bădărință, n-or să fie nici
acestea ale dumneaovăstră. Eu vă
înțeleg foarte bine: ca orice om,
dumneaovăstră vă trebuie o justifi-
care intimă a vieții pe care însă
n-o puteți acoperi cu marla de cum-
parafat. Poate nu v-ați reflectat
biografia. Eu m-am gîndit de mai multe
ori să vă dau o soluție, fantazistă
probabil. Am renunțat. Vreau să vă
spun însă o credință a mea. Eu cred
că dacă întîmplările vieții nu te pun
într-o situație extremă de autodefi-
nirea lucidă, atunci trebuie să faci
un efort extrem de a crea o aseme-
nea situație. Altfel, ești tot timpul
superficial și dacă ești și de bună
credință, o asemenea superficialitate
devine tragică. Scuzăți-mă, dar gin-
durile acestea n-au fost neapărat
pentru dumneaovăstră. Nici nu știu
de ce le-am rostit.

26.
Cred că mai e cazul să discu-
tăm, cînd tot decurge firesc, cînd
și cu și dumneaovăstră am înțeles
lucrurile acestea. E de acum o che-
stiune tacită și simplă ca bună ziua.
Sau aveți vreo bănuială?
— Bănuială?
— Vreau să spun, poate vă te-
meți cumva de mine?
— Nu.
— Pot să mă retrag atunci?
— Bineînțeles, însă tin totuși să-ți
spun despre ce propunere era vor-
ba. Credeam că vrei să te transferi
într-al loc, într-o instituție similară,
ca director.
— Dobitoaca...
— Poftim? Cum? Cine-i dobitoaca
ca?

27.
— Scuzăți-mă că nu am fost a-
tent la propunerea dumneaovăstră.
M-am enervat că femeia care-mi
spală rufole îmi apretază prea tare
gulerule și mă irită la gît. Și de
aceia i-am zis dobitoaca... Nu vreau
să mă transfer, parcă de transfer at-
vorbit, mie îmi place aici, mi-am
credat de-acum un rost aici. A-l a-
bandona înseamnă a gresi.
Am lăsat foarte iritat de la el și
ludum

TOAMNĂ

Cine rămâne acum doar cu o clipă-n plus în nemisurare se dă iluziei și vin capane moi de frunze, rugina meseriilor îi curge nevăzută sub tălpi și-nceț și îngropat de amintirea de cind n-a fost decît părere.

Un ochi din cer indiferent, ce ar putea să vadă acum decît că Domnul Pămînt ne coplescește? Acesta e cuvîntul: coplesire. Chiar de-am trudi fără o clipă de răgaz și fără somn, răsplata grea a toamnei întrece orice obosală.

Dar noi ce bine ț-am făcut pămîntului vreo dată? Eu cred că toamna ni se dă cu-atîta nepăsare din dispreț. Pentru că ea va fi mereu; tot alți copii vor curge în roțiri

peste lume și toamna va gîndi că trupurile noastre rămîn pe gîli numai așa ca un vestiment al pelerinului cînd intră gol în mare.

Mănincă struguri un copil pe trotuar, ce bine că mănincă mere mi de copii pe trotuar și nu vor ști încă atîta vreme că toamna, cînd se dăruie, renunță. La sud de casa noastră, în Ardeal, un măr bătrîn în floare septembrie, oricîte planuri fac bătrînii să-l culeagă, el își aruncă frunza, rodul singur într-o noapte. Tata e treaz, mama e albă și amîndoi aud și înțeleg că nu e numai rodul, bogăția, că toamna e o prăbușire.

Noi prin oraș ce să facem? — muncim pe unde poate fi-care, spre seară piețele-a atît de obosite, tramvaiele se duc în drumul lor pe roțile care-au jurat să meargă, la geamuri ochi ușați de vreme înghițit la repezeală mari felii de lume și toate se depun la 70 de ani în rădăcinile priverii.

Gheorghe PITUȚ

Într-o luncă pe Liscov

Tempul meu are și culoarea pămîntului ce m-a jucat pe genunchi și pe mine, copilul de suflet și mi-o descoperii munții săi azurindu-mi înșirii, ba și horta rîurilor lui în liniile palmei. Un chironom, se pare că m-a și zărit într-un leagăn lunced pe Liscov în jos, apoi, printr-o delia, de-o dreptul în nori. Tempul meu are și culoarea jărînii ce m-a jucat pe genunchi, și-atunci cînd va fi să adorm, doar ea va păstra printr-o arbori și umbra mea de demult, într-o luncă, pe Liscov.

Veronica PORUMBACU

Absență ovidiană

Ascușul de tresiri toce cerul în două și vîntul alungă Nimicul pe ape; spuma rîde de piatră și-o sparge; Ovidiu e aici; — absență prelungă.

Auzii insula?

Pe jucăria orașului, Ovidiu își aruncă marea sa umbră.

Imagine necunoscută ochilor mei

O nouă finitășă se sapă, mîntuirea mea e recunoscută între piatră și apă. Ochii lucrează și torc imagini, roțile sînt și morile merg cînd ochiul se recunoaște. Dirtele mirosoare a postavii grele. Morile, o marelor cum inundați orele. Ochilor, voi ochilor, felii de soare vă roții și nu vreți să apuneti.

Dieter SCHLESK

În românește de Magdalena Constantinescu

Fiică greacă

Priveste-mă bine, pieptul meu e neliniștit, casele bazinului meu sînt calcare marine, subțire mi-e trupul iubite pot îmbrăca o saabei pe minci. Și line minile: în palestre am exercitat toate mișcărilor, săritura peste țop, cumpăna și deschiderea florilor

apoi făceam podul în admirația prietenelor. Tu, mi se spuneau ele, vei fi pururi cea finară. Am făcut toate semnele rîndușii și mi m-a fost rusine să-mi arăt coapsela. Și-acum lung trece peste sfîncile lilionului, lșchionului și Pubisului meu ca frunza de mentă peste Ararat, O dulce e moartea în care trăiesc!

Olga GENARU

Zilele

Soarele începe să moară din ferestre cobor zilele săpătorii sapte vrăjitoare arse-n ochiul jărînii și-n palme rănille le-acopăr.

Ca să deschiți lacrima nășării răscol pentru hainele celor sapte femei lumina de piine pe degele pentru ele lui frînănci ulcior necuvînt. Bolnavă inima umblă să mîntuie sunet în scoarta lor. Zadar Soarele doare Șapte femei dorm dincolo de riu sapte cruci murg dintre semînte sapte boabe de fîntini. Cine mi-a lăsat vinetele creștături în miini? Soarele doare

Ion IUGA

Bleu ciel

Pămîntul are patru roți o broască-n buzunar uscată și-un general de cafea în cloșa doua din muzeu

pămîntul — o piele de lup cu gînduri de toate culorile o bucată de ziuă o bucată de noapte două felii de vîntă ermetică

pămîntul mînincă soldați prăfuiți și-și vindică ochii rîniți cu legende culcați pe elefanții lenși ce beau cu trompele lumina

altmînteri are patru roți și-un fond eminamente bleu cu instrumente muzicale care ascultă armonia.

Ion NICOLESCU

avatar

prin gresie — spre bozii — au suit voievozii, din regn și bălăi, ca lama pe cai!

cu țigavele-n mîna din carpii; jărînă, cînd geților tors prin silice s-a-nfors, cînd marmură-li doare de gl și piciorae, din glesne în gene cînd (raci biogene)

în luturi — ca-n vîrșe — în fecioare-agătrse! ...prin gresie, spre bozii, se-ntorc voievozii, din mulție-n mulție la muntii — vegetalie!

— sub regn — tot bălăi — vibrează pe cai! din frînuri în dînti și soarbe fierbinți, din paveze-în teacă o secolă-și seacă ... ei; lamă în scară — și orbite spre țară!

Adrian PĂUNESCU

gebeleizis

... și apă și focul, și plîns și risul erau ale jărînii — pămînt din înfr-insul și getă și pîinea, și dulcele-in fagurii, și zeu — un păstor de pe-acele meleaguri, plecatul în ziuă — zi fără să fie! — și lumea făcînd-o cîntînd-o — și sie! / ... ci țara — cînd scîli năpădără și- în sorb pier grîne și miere — și-luse că-ți orb!

schifă iconografică

barba începe de la mină, treacînd spre miazănoapte care se termină cu paloș! monedă, celatela de scaun, secularizările — sînt pe această diagonală! ... dar la pîndă lui IO — și fără milă! — și stă-n sprînceana dreaptă o cîmilă! — și stă-n sprînceana stîngă o cîmilă!

Darie MAGHERU

Din jurnalul

căpitanului Cook

...la băștinăși nu am văzut bătrîni; aici există obiceiul că bătrînii sînt felii ucise încă din leagăn. Băștinăși își construiesc inimile toldeana cu scări de incendiu: să poată scăpa atunci cînd se aprind. Băștinășilor le plac sufletele; aici în fiecare prăvălie se vind conserve de suflet mai mici, mai mari, de sorturi diferite, ieftine ori scumpe. Toți băștinăși sînt bogăți: există aici pămîntul minunat în care seamănă bînuți în care grîul; și toamna string recolta. Cîndva un băștinăș care probabil nu iubea pe băștinăși ceruse ca lențele să fie sparte toate, ca nu cumva privind prin ele un oarecine să vadă oamnișii mai mari decît sînt. Firește toți băștinăși mici de statură s-au adunat într-o noapte și l-au spînzurat. Băștinăși, se stie, trăiesc unde, departe, de cealaltă parte a globului unde, pămîntul fiind rotund, oamnișii și lucrurile nu stau ca la noi, ci cu capul în jos...

Bondan GOSTEA

Adam

Sorpele numără Soarelii bani. Drumul să-l treacă Pumul cu trup;

Omu-nvelit în cămășile cîrniș, Trece pe cîmpuri, Ca iarba-n piciorae.

În poala de deal, Păpușile verii Cu gînduri în sine Și cîntecul gură, Așteaptă Să-l țure...

Praznic

Pe scara vîmilor se urcă albiți și rareși craii din vechime învesmintăți în iarbă

Mitropolitul neamuri se clatină-n făclii cînd struguri lîrzi de pe bulucii napții cură vinuri către țară.

Ștefan RALD

Elocvență

Semănătorul Vorbește cu miinile Picioare Vorbește ca un om în somn. Piatra Taie, Și gîndește.

Al. Marius POPESCU

Amiază cu întrebări

Aflăa lucruri trecut prin amioza mea. Lăsîndu-mi numai umbra lor și mișcarea încertă spre ceată. Mă soarce cu ezitări Cel ce s-apropie, poate pasul ironic Al timpului Cineva mi bate noaptea oblon — Și nu e femeia Cineva mă cheamă esențial — Și curentul nu duce nicîndu-n Ochi de fostor Mă privește de pretulindîni mereu, născoceste Întrebări fără răspuns, îmi arată Depărtări la care nu voi ajunge. Acum Păsări de pradă vor imaculoa așteptarea Și numai brațele reci, și numai volul Părului negru. Vom fugi, vom fugi Prin duce lungi de nisip, prin lipățul Luminiscent al zburătoarelor mării. Acolo, în zădărnicele zbucium al apei, În sunetul blind și albastru, în regăsitul Calme Trupul tău de turbure lumina lese din lichidele neguri și respirația sînilor Regîndînd celelalte, și liniștea de fruct cules A surîsului moale. Iată corăbiile cum despresură Mălul, și țată imaginea lunii cu prora Spre larg, și anolimpurile lămurite în care intrăm...

Anghel DUMBRĂVENU

Solilocviu la Valea Călugărească

În pragul toamnei, prin marile podgorii cu renume de legendă nu mai sînt, acolo unde fructa și omul își păstrează nobilitatea cu orgoliu medievă și datinele caracterul lor spectacular. Fetele nu mai strîbesc cîlciorchii cu tălpile albe ca spuma, mașini și scule complicate îmbătrînesc sufletul vinului, — dar mustul murmură la fel și astăzi, ca o mîndrie în rugăciune și culegătoare de struguri mai coboară colinele cu coșurile armonios așezate pe umărul drept, cumpănit ușor cu brațul sting adus peste creștet: aculțură.

La Valea Călugărească, sejurul meu de toamnă, unde mă trage an de an așa în răstimpul cînd venit, — călugărul nu mai sînt, numai curiozitatea sa Laslo Iuliu, inginer și director, cel totdeauna limpezit și calm ca marile vinuri, mă primește cu prietenie și înțelepciune. Ne-am cunoscut în urmă de peste zece ani în niște podgorii din străinătate pe cînd așezam epicureții pe limbă vinurile de acio și le comparăm cu ale noastre. Destinul l-a făcut director, căci trebuie o vocație și pentru așa ceva. Și de atunci începe eu să cad pe cap ca rugina viței de vie, la epoci de fermentare și ajun de sărbători, cu dămigeana în mîna dreaptă, și-întreb cuceritor: „Ne dați ori nu ne dați?” Și ne mai dă din cînd în cînd.

Aflu că podgoriile Dealului Mare se numesc, în limbaj științific, centură, și mă bucur că cîngîtoarea militară are și un echivalent bachic. Mai aflu că în această cîngîtoare silabisesc

tandru vinuri de toată stîrpea, de la autohtonele numite pe șleau: Băbească, Coarnă-Creață, Coadă Vulpii, Zghiară de Huși, pînă la pedanțele Aligoté, Chasselas, Cabernet-Sauvignon sau de-a drept nîponul Kiț Niș.

Cerul gurii mele, atocuprinzător, visează acum migrațiunile bachice, de la germanicul Burgund, la celticul Beaujolais (Beau, jolis c'est Beaujolais), apoi la mediteranul iberic Malaga, cu un obligatoriu popas pe zgura Vezuviului: Lacrima Christi. Am bîntuit cu acest cer al gurii Gamza bulgară, Italia ucraineană, Nordul Italiei, Muscatul sîrbesc de Istria, Tokayul pusteii maghiare. Dar fratele Iuliu mă așteaptă cu toate gînjile de vin, încreștate mîrtaulos, privechiate cu minuițe, — stilizate așa zice, cu rafinament. Oenoteca domniei sale este un caleidoscop gustos, cu nuanțe de culoare și aromatice, iar explicațiile sale ating sfera poeziei. Aflu că sînt vinuri tandre sau pîmășe, catifelate sau aspre ca o pilă, suave sau comune, beate sau triste. Mereu am propovăduit, în dreptăta sau în stînga, din păcate încă de nelădat, — că la noi, în România, vinurile respectă parca psihologia producătorilor: cele din Ardeal dova sînt blăzime ca moldovenii, cele din Ardeal ca ardelenii, cele din Oltenia duc la limbușie oltenească, cele din Dobrogea sînt orientale, — și uite așa mai departe. Fratele Laslo Iuliu și soția sa Iulia, ambii specialiști, surid la aceste exaltări de profan. Dar eu îmi susțin pe mai departe Alia.

Și, doamne!, ce frumos e să duci acest dialog, în pragul toamnei, cînd amfiteatrele naturii au semeții și cînd de pe spațieri atrînd cîlciorchii turciți de Afuz-Ali de mai bine de un kilogram bucata. Frunzele sînt încă verzi, numai în lumină e ceva de tutun și de aramă țigănească. În cer nu sînt îpete de cocori dar e o moliciune ușoară prin care căldura se trage spre Sud. Acum vom da de-o parte modernitatea marilor budane de nichel și sticlii presată în care vinul îmbătrînește accelerat, și ne vom dărui aledăturilor naturii, vorbind despre vechia Băbească, vin rezistent ce-a scăpat de molima filaxerei din veacul trecut, — despre Rieslingul italian cel norocos transplantat la Murfatlar, despre soarta nisipurilor mișcătoare care se vor statornici prin plantații de viță, despre delicioasa Busuiocă de Bohotin și despre multe alte probleme gospodărești degustate practic de la Daci încoace. Și, ca să ne modernizăm puțin, vom căuta ca Baudelaire, sufletul vinului. Însă fratele Laslo e un filosof al vinului și un prieten al poeziei și asta spune tot. Îi doresc deci o toamnă abundentă, anaerobică, horafiană, amar-kayamiană, o toamnă a vinului-bun, tubit de poezii! Căci termenul științific: „vitis vinifera” înseamnă vița făcătoare de vin, dădă nu mă înșel.

Al. ANDRIȘOIU

Recolta sentimentelor

Frumoșii struguri de chihlimbar, cu trînziri din soarele mediativ al toamnei; somptuoasele vinete, cu pielea lucie și fînd ca a fetelor tahitiene; cumișii, blajinii cartoți, naivii și umilii; nucile crude, cu rugina lor stelară care în aceste zile de început de școală mînjesc buzele și degetele tuturor fîncilor; șfeca de zahăr, opulența varză, pudica ceapă, învelită în câteva zeci de cămăși de nylon; porumbul, în miliardă de lingouri de aur — și, chintesență a darurilor zeiței Ceres, dar și simbol al străvechii ingenuității a omului, căci de la bobul de grîu la miezul pufoș și coaja aurie e însăși distanța de la fructul zămisit înconștient la obiectul de artă: Pîinea, cea atît de jînduită din preistorie și pînă astăzi, cea cădută cu înfrigurare și adesea cu deznădejde pretutîndeni, chiar și în ceruri (nu o vedem invocată în rugăciunile elementare ale tuturor religiilor?), și în sfîrșit găsită și asigurață pentru toți, pentru toate gurile, abia în socialism...

Ziua recoltei: imaginea lăzuriante ale roadelor pămîntului adunate, sub cerul de basm al toamnei, de milioanele de brațe harnice ale poporului, dar și gîndul întîrziat că, aici, la noi, cel puțin, în cîmpia Dunării și la poalele Carpaților, în podișul Transilvaniei și în cel dobrogean, pe plaiurile moldovene și bănărene deopotrivă, ele aparțin tuturor și fiecăruia, din belșug și cu dreptate date celor ce li se cuvin, ca răsplătă a muncii de peste an. Vor fi, în această zi, serbări tumultuoase, mistul proaspăt va curge în spume, frigăriturile vor sfîrși pan-ta-gruetic, tarafurile vor izbucni în cîntec frenetic, reîmîndînd, pe acest pămînt cizelat de o istorie multimilenară și clasică, tradiția culturii dionisiac, reînvîind mitul Virstei de Aur.

Dar va fi, îmi închipui, și un prilej de meditație...

Căci nu putem să nu ne amintim, ca de un lung vis urîl, dramaticele săptămîni și luni de secetă grea din primăvară și vară, larba pierzătoare ca de un lăudăg de foc. Grîul pîternic. Fărîna convulsionată în milioane și milioane de crăpături adînci: cum să nu ne fi înfiorat contemplînd fața chinată a acestei mune ancestrale a tuturor viețuitorilor?

Aveam să retrăim calvarul din 1946? ne întrebam. Culturi întregi păreau, într-adevăr, definitiv compromise. Și iată că, acum, în toamnă, constatăm, nu fără uluire, dar și cu o perfect îndreptățită mîndrie, că înseși acele culturi ce păreau compromise au fost salvate, că la grîu, de pildă, producția a fost totuși mai mare decît media anilor anterbelici! În poezia zugrăvită neînduplecate a norilor! În ciuda faptului că seceta n-a încetat decît după secerișul grînelor!

Cum a fost o puniță? Dar nimeni dintre noi n-a uitat, acum, după deznoădmîntul fericit al anului agricol, urșia mobilizare de forțe organizată de partid pentru salvarea recoltei, pentru asigurarea deplină a hranei poporului chiar și în acest an ce se anunță atît de neprielnic. Să rememorăm: cîte eforturi au fost depuse, și nu numai de către muncitorii ogoarelor, ci și de către tineretul din uzine, din școli și de sub arme, pentru a aduce un strop de apă, de apă, la rădăcina fiecăreia din miriadele de plante agonică cum s-a săpat înmăgînabilul pîienjenii de sașuri de aducțiune, cum s-au instalat, departe în cîmpuri, fîntînile arteziene mobile, cum s-au executat prașile peste prașile, arături noi, transporturi rapide de semințe, îngrășăminte chimice, carburanți, cum au migrat Dunărea, Olul, Siretul, Ialomița, în căușul

palmelor, și nu e numai o metaforă, din abilitate lor, către ogoarele însetate... Zile și zile în șir, dar și nopți în șir, la lumina farurilor camionelor și tractoarelor!

A fost o desfășurare de forțe și de conștiințe de neuitat. Emoționant și unanim răspuns la apelul pe care l-a făcut partidul la muncă neopre-cupeșită, la dăruire. Rezultatul este cel pe care-l avem încă odată sub ochii noștri: stozurile, hambarele, depozitele, cramele pline, morile, fabricile de prelucrare a produselor agricole în plină febră a activității. În alte continente, pe altele fertili, cîte o secetă relativă ridică grave probleme în ce privește asigurarea hranei populației. Noi însă, cei ce trăim în România socialistă, la cîrma căreia se află Partidul Comunist Român, sîntm astăzi, și o știm fără greș, că dincolo de orice vitregii ale naturii, dincolo de orice capricii criminale ale norilor, soarelui, uraganelor, o repetare sau chiar și o patidă copie a tragediei de acum douăzeci și doi de ani a devenit cu neputință...

În această toamnă, nu ne bucurăm numai de roadele pămîntului, orielt de îmbelșugate, de îmbietoare. Bucuria noastră cea mare stă în recolta sentimentelor noastre, care au crescut și s-au purguit, ca niciodată poate, în focul campaniei de munci agricole, dar și în zilele care i-au urmat: dăruire pentru țară, solidaritate, fierbințe și unanimă încredere în partid — sentimente patriotice incandescente.

Recolta esențială: căci o țară atît de mănoasă și cu un popor atît de harnic și de înzestrat se aprinde pînel de destinul demult hărăzit.

Nicolae MARGEANU

DE VORBĂ CU EUGEN BARBU

(urmare din pag. 1)

cititor de vers, vă cunosc pe aproape toți, nu uitați, că aproape șase ani de zile m-am bătut să public poemele lui Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Marin Sorescu, pe ale dumneavoastră, Leonid Dimov, Mazilescu, Nora Iuga, Ion Por, Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, pe ale soției dumneavoastră — Constanta Buzea, și ale nimez ilustre azi în poezia tînră, care au cunoscut o bună găzduire în paginile răposatei serii vechi a Luceafărului. Nu vreau să enumer aici și alte lucruri, știu că uitarea este un nume drept, dar și noi l-am uitat pe mult... Citesc cu plăcere volumele cele mai noi și regret că de cînd nu mai sînt redactor șef la o revistă nu mi se mai trîmit ultimele opere ale tinerilor. Le-aș cumpăna, dar ele dispar lute din librării.

Cît îi privește pe tinerii prozatori, nici aici lucrurile nu-mi sînt chiar străine. Multu au trecut prin paginile aceleiași serii vechi. Preferințele mele merg și acum spre Ion Lăncrăjan care mi se pare un mare prozator tocmai pentru că crede în ceea ce scrie și pentru că are un curaj real, nu se disimulează ca alții. Ecupsa de soare va rămîne în literatură noastră ceea ce a fost Domul înfîșit într-o altă literatură, tocmai pentru zguduitoră mîrturie a autorului, atent la epocă, gata să spună tot adevărul.

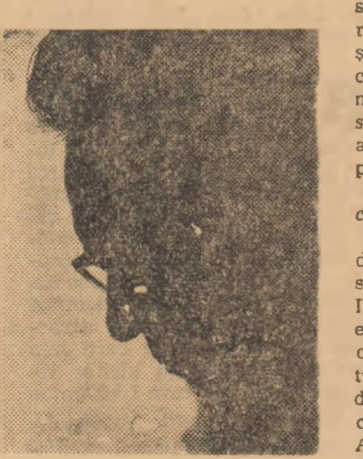
Ca artist, deși omul nu-mi place îndeajuns, Fănuș Neagu împacă exigențele mele cele mai exesive. D. R. Pop scu cred că este de asemenea un prozator ce

poate fi urmărit cu atenție. Despre ceilalți... Nu vă supărați, nu uitați organ pentru ei, cum, spunea un poet, mi se pare. — Să trecem la chestiuni mai generale! Să încercăm să notăm părerea dumneavoastră despre șansa pe care o avem, în acești ani, de a întregi, după atîtea căutări și experiențe, imaginea marii noastre culturi înțelegem, firește, prin cultură totalitatea actelor de conștiință culturală ale unui popor. Credeți că e posibilă realizarea unei mari culturi naționale?

— Da, cu siguranță. Ne aflăm în fața unui extraordinar spectacol cultural și în acest fapt tinerii au cele mai multe merite. Ei vin cu un aer proaspăt, cu o candoare care ne place înfinit. Aș remarcu — ceea ce am mai spus și altă dată — că avem mari modele literare, aici, și că nu e nevoie să căutăm modele străine.

— Și acum, din nou, coborîrea în concret. Ce părere aveți despre filmul românesc? Mi se pare — și părerea este atît de larg răspîndită încît ajunge banală — că în cinematografia lucrurile stau destul de prost. Aveți vreo răspuns? Vedeți o soluție? Vă întrebăm gîndindu-ne că și dumneavoastră ați fost scenaristul cîtorva filme. — Filmul? Fac filme din cochetărie. Nu-mi place arta așa facilă, plină de lucruri minore, dar sînt stilit să în seama de urșia el audientă. Că lucrurile stau prost în cinematografie o știu fiecare. Soluții? Se vor scapa odată de „moșsele comunale”, de sfătuitoari, de oamnișii cu prea multe idei. Să fie lăsați realizorii și scenariștii în pace,

să-și ducă munca pînă la capăt. Dacă am socoli cîte salarii se plătesc în cinematografie degeaba, am ajunge la o sumă colosală. Nu e păcat să aruncăm banii pe fereastră și să scoatem pînă la urmă numai avortoni de ceuloid? Cum eu nu pot face nimic în direcția asta, îmi las pe cei responsabili să aibă curajul de a pune piciorul în prag. Mai e vreme să arătăm că putem multe și în acest domeniu. — Dar cum puteți noas-

Fotografia: ION CUCU

tre, și mai cu seamă ale dumneavoastră, s-au verificat în domeniul presei literare, aș vrea să vă întreb dacă vă place revista Luceafărul de astăzi? — Sincer vorbind și fără să fiu socolit invidios, nu! În literatură nu ajunge numai să aplauzi, trebuie să și conțesti. Asta face farmecul vieții de fiecare zi a scriitorului. Pot fi și erori, pot fi și oameni supărați, dar nu sîntem la manevre galante.

— Definiți de cîrpa timp o rubrică zilnică în SCINTEIA TINERETULUI. Ce gînd mi-a profund vă întoarce printre publicități? Știți firește că pentru unii scriitori literatura și ziaristica sînt incompatibilități evidente.

— Nu există nici o incompatibilitate între literatură și ziaristică. Argezi nu rămîne marele poet, chiar dacă publica zilnic o tabletă la fosta „Informație”? Călinescu nu scria zilnic la „Națiunea”, ca să nu mai vorbesc despre marele Eminescu, — asta o știu și copiii. De ce scriu în ficțiune și zădă? Pentru ca să-mi fac mîna, pentru ca să fiu actual, să nu mă uite lumea. Munca aceasta e necesară și pentru public și pentru scriitor. — Vorbiți-ne despre „Principele”.

— „Principele” s-a născut din înfîlmare. Am vrut să scriu o carte despre haldici. Intrarea în uriașul material de epocă m-a fermecat Ca și în cazul „Gropii” am avut inițiativa că posed o ocazie unică de a mă desfășura în limitele ce-mi convîn cel mai mult. Acum cartea este gata într-o primă versiune. O voi lăsa puțin să zădă și pe urmă o voi rescrie. Dacă îmi va place o voi da la țipar, dacă nu...

— Credeți că mai aflu în fața unei cărți, deopotrivă actuală și deopotrivă în apropierea științei istorice. Toate faptele atribuite erorilor cărții au existat, lucrul poate fi verificat. Unii nu vor crede, dar le stau la dispoziție cu maldărul de hîrtoage. Numai răbdarea duce la stabilirea de identități și asta mi s-a părut cel mai important lucru al travaliului meu singular.

— Foloseam, în ceea ce vă

Adrian PĂUNESCU

PERSONAJUL NEVĂZUT

Era acolo, pe scenă. El, personajul invizibil, cel care venise de la început și avea să rămână până la sfârșit, cel care știa. Stătea ascuns, privea, asculta. Afliase că saba lui Laerț e otrăvită și ar fi putut să-i spună lui Hamlet să avertur. Putea să-i șoptească: „Plea-ă”, lui Ion din „Năpasta” sal- vindu-i viața. Cunoștea unde-l va duce pe Oedip dorința nebună de a afla totul și ar fi fost în stare, poate, să-l oprească. Dar tăcea. Dar ascuns, în ghicim, ca un spectator, după draperia din ceapă, pe care o mișca din când în când un vânt venit din altă lume. Sau poate că se ascundea în spa- tiile ghilotinei de carton, sau după stîlpul negru, sau sub masa tribu- nalului privind băncile galbene din sala de judecată: vechi spîn- zurătorii culcate, pe care se aște- zău acuzatii (iar lațurile, afirmind sub bănci, le loveau din când în când piciorarele). Era mereu prezent și nu-și îngăduia niciodată altceva de- cît să fie „meru” prezent”. Soarta lui era aceea de a rămâne nemis- cat, pentru că marile întimplări au nevoie de un martor; iar el știa că e Martorul: cel care va istori- cisi tuturor ce-a pățit prințul Da- nemarcei când s-a întîlnit cu o fan- tomă. Iar Hamlet putea să supra- viețuiască numai prin el, prin cel care avea să spună totul mai de- departe, cu grije pentru adevăr, stăpînindu-și cuvintele ca pe niște regi-coșii.

Formidabilul, puternicul perso- najul invizibil, misteriosul stăpîn al umbrei sale, care întodeauna știa... Toate acestea se întimplau în piese vechi, care-î îngăduiau spec- tatorului, ca și personajului ne- văzut, să cunoască mai mult decît eroul: exista o taină pe care doar cei doi o știau. Spunînd-o, ar fi putut schimba viața eroului. Dar nu puteau. Spectatorul, din timi-

ditate. Celălalt, pentru că era to- tuși un personaj, un personaj nu- miț Marlor, iar în clipa cînd s-ar fi amestecat ar fi devenit altceva. Și nici un erou dramatic nu-și poate contrazice autorul. Nici mă- car acela al cărui nume a fost omis de pe lista personajelor.

Dar iată că, în teatrul contem- poran, Oedip și Hamlet au plecat de pe scenă, iar personajul invizi- bil, rămas singur după perdeaua lui și neavînd la ce privi, se pic- tuse și iese la rampă. Iese căs- cînd — ce dezamăgire! El începe să-și joace propria piesă: a celui care a îmbătrînit după perde- a celui care a aflat de multă vreme tot ce se poate afla și care totuși vrea să supraviețuiască. În fața lui, cineva a întins la înălțimea glez- nei o sfoară orizontală: fostul per- sonaj nevăzut o vede, nu are ne- voie să i se atragă atenția, dar face pasul înainte, se împiedică și cade. De ce? Din neputința de a întreprinde ceva, orice i-ar pu- tea schimba condiția. Nu mai există nici o taină fatală, nu mai stă nici un personaj invizibil după per- dea. E numai Estragon, așteptînd- l pe Godot.

Dar necesitatea de nolete, ne- cesitatea de a admira, nu a dis- parut. Intr-un fel sau în altul, eroul va trebui să-și recucere locul. E vreu de crezut că modul grotesc a devenit singurul în care ne putem manifesta. Charlot este, incontest- abil, un erou al acestei epoci. Dar nu e singurul. Albert Camus se în- treba dacă nu personaj tragic nu trebuie să fie omul care-și strîngă revolta, fiind în același timp con- știent de limitele ei, cerința libertă- ții și suportînd necesitatea. Tot el remarcă încercările care se fac de a ne întoarce „la epocile tra- gice”, făcînd să renască tragedia veche.

Oricum, eroul trebuie să revină pe scenă. Încercarea lui Paul An- ghele, în „Săptămîna patimilor” de a relua într-o lumină nouă conflicte dilematice dintr-un timp foarte în- depărtat poate fi un punct de por- nire. Teatrul poetic, cu personaje care-și afirmă convingerile nobile pe un ton tot mai înalt, refuzînd să le raporteze la realitatea imedi- ată, refuzînd să fie rezonabili, poate constitui un alt reper. Cred că ceea ce a dus personajul tragic la dispariție a fost și problemati- zarea lui excesivă, „umanizarea” lui, dorința de a-l face neapărat. „Ca în viață”, cu calități și lipsuri atent cîntărite. Tocmai de aceea atitudinea nemiloasă (destrucția, unor) a lui Teodor Mazilu față de personajele sale ne recomandă un posibil mare autor de tragedii moderne. Numai un personaj care să spună nebușește da sau nu, în ciuda oricăror evidente, numai un personaj ideal, (pentru că așa sînt eroii tragediilor din tctdeana) poate deveni, și în secolul nostru, erou tragic. Să nu-mi mai cerem unui asemenea erou să semene leit cu colegul nostru de birou. Să nu ui- tăm că Antigona sau Oedip sau Hamlet sînt, totuși, niște fanatici, niște oameni care — chiar dacă s-au îndoit cîndva, în ciutea ceas- ărilor nesemnificative ale existenței lor — au fost, totuși, combatanți crunți ai unor convingeri nestră- mutate. Îndoiala e tema dramei; numai certitudinea poate fi tragică.

Și atunci, firește, Estragon va fi împins înapoi, după draperie, în locul lui. Și nu vom mai aștepta nimic de la personajul nevăzut, despre care știm acum — cu dez- amăgire — că e numai un biet co- mediant.

Florin MUGUR

HORIA DAMIAN

„NATURA MOARTA”

RICHARD DEMARCO un mecena al timpurilor moderne

„Artiștii sînt pretutindeni la fel, îi apropie sensibilitatea în fața vieții, spontaneitatea, idealurile și căutările” acesta se pare a fi motto-ul filozofiei lui Richard Demarco, directorul renumitei galerii de artă din Edinburg.

Invitat al Unirii artiștilor plastici din România, Richard Demarco a petrecut o săptămîna în mijlocul artiștilor din Capitală, purtînd discuții, vîzîndu-i la lucru în atelie- re, vîzînd expoziții saursă-foind cataloage.

În ultimii doi ani, directorul galeriei de artă scoțiene a cu- crețat continentul european ca și pe cel nord-american cău- tînd și cercetînd cu atenție arta plastică contemporană.

Dar să nu ne grăbim. Richard Demarco însuși pre- tînde că s-a născut abia ac- um șase ani. „Am ajuns să mă cunosc pe deplin destul de tîrziu, poate că odată cu ziua în care am căpătat con- vîngerea că fără luptă și fără încredere în forțele proprii nu poți realiza nimic în viață”. Scoțian de origine italiană, Richard Demarco a absolvit Colegiul de artă din Edinburg în 1953.

În anul 1966, tînrul mem- bru al „Societății regale a pic- torilor în acuară” deschide și conduce galeria de artă ca- re îi poartă numele. Intrigat de o oarecare apatie ce do- mina viața culturală a Edinburgului, dar totodată încrezător în potențialul ar- tistic al acestui vechi centru al culturii britanice, Demarco urmărea să creeze un loc în care artiștii plastici să tră- iască și să-și respire talentul. În anul următor, galeria De- marco a avut primul concurs deschis tuturor artiștilor plas- tici din Regatul Unit. Cunos- cut sub denumirea de „The Edinburg Open 100” acest eveniment însemnat va in- tra în programul anual al ga- leriei de artă Richard De- marco.

Datorită energicului partiz- an al artelor vizuale, pentru prima oară în istoria Festi- valului de la Edinburg, cînd timp de trei săptămîni, ca- pitala neoficială a Scoției de- vine centrul cultural al Eu- ropei, pictura și sculptura au obținut „viză de intrare” și încă într-o delegație destul de numeroasă. Pentru Richard Demarco, Edinburgul stră- vechi este cel puțin egal Lon- dre în privința potențialului artistic. „Totodată, spune el — trebuie să deschidem larg

porțile artiștilor din întreaga lume. Cred că tîrzie în in- ternaționalizarea artei. Astăzi, un artist este cu adevărat modern, atunci cînd este re- cunoscut atît la Londra cît și la San Francisco, atît la New York cît și la Paris.”

Și, într-adevăr, artiștii nu au întîrziat să sosească. Începînd cu marele pictor sco- țian necunoscut în Scotia, Alan Davie și terminînd cu japoneza Yuuko Ikevada, un număr impresionant de artiști plastici din Australia, Spania, Polonia, Italia, Statele Unite etc. s-au stabilit la galeria Demarco.

Începutul acestui an l-a gă- sit pe neobositul director de galerie din Edinburg în Can- ada. După o călătorie de 10.000 de mile, după ce a cu- noscut opera a peste 150 de artiști, Richard Demarco s-a oprit la 22 dintre ei. A ur- mat un nou „open” și a par- ticipare plină de succes a ar- tei canadiene la festivalul de la Edinburg (august 1968). Artiștii canadieni, printre care Jack Bush, Les Levine, Iain Baxter, R. Bloor și alții și-au găsit confirmarea pe scena artistică europeană. Iar Edi- burgul a mai urcat o treaptă către titlul mult rîvnit de ca- pitală a artei continentale.

În sfîrșit, după o lungă că- lătorie prin Europa, Richard Demarco sosește la București. Ziarele scoțiene și revistele de specialitate, încrezătoare în intuiția artistului-director, se întrebau totuși care a fost atracția oferită de românii. Răspunsul ni-l dă Richard De- marco în persoană: „Am avut întotdeauna convingerea că țara care a dat lumii un ge- niu al secolului de talia lui Brîncuși, posedă multe alte comori ale artei, necunoscute încă lumii. Îmi place să cred că eu voi fi acela care va face cunoscută în Marea Britanie arta plastică contemporană din România.”

Fără îndoială, directorul unei galerii de artă modernă, trebuie să aibă un deosebit simț practic, să fie un bun impresar. Totuși, se pare că marele avantaj al lui Richard Demarco față de majoritatea patronilor de artă din apus este că el însuși este un ar- tist. „Îmi conduc galeria așa cum aș picta o pînză. Îi vor- besesc și îmi răspund. Acesta este marele meu secret”. Filozofia „directorului” Demarco este o filozofie „angajată”. După părerea sa, vizitatorul unui muzeu poate rămîne ne- hotărît sau chiar indiferent

față de arta modernă, pentru că el nu are nimic de cîștigat sau de pierdut.

Spectatorul interesat în arta modernă este acela care se „angajează” față de o operă de artă cumpărînd-o și așe- zînd-o pe peretele camerei sale. Ceea ce unii numesc în mod superficial negustorie este de fapt o filozofie a apre- cieri artei.

Bineînțeles că am fost deose- bit de interesați să aflăm ca- re este părerea d-lui Demarco cu privire la arta plastică con- temporană din România. L-am însoțit în vizitarea a peste 20 de ateliere de pictură sau sculptură, luînd parte la nu- meroase discuții deosebit de interesante. „Evident — spu- nea dînsu — presupunerile nu mi-au fost dezmințite. Ex- istă în România un mare nu- măr de artiști plastici, mulți dintre ei foarte tineri, pe care îi găseam deosebit de talen- țati și foarte originali. Am ob- servat la mulți dintre ei o influență a folclorului român- esc. Elementul național — tradiționalist are o mare im- portanță în creația unui ar- tist. Gîndiți-vă cît de englez este Henry Moore și totuși cît de internațional. Artă plastică românească mi-a oferit multe revelații. Aș dori să re- marc forța și puterea de ex- presie a sculpturii lui Ovi- diu Milescu, cromatismul im- presionant al pînzelor lui Alin Georgevici, valoarea certă a lui Ion Bițan, spontaneitatea și originalitatea unor tineri ca Paul Neagu, Riși și Peter Iacobi, Victor Roman, Ion Bernea și alții. Un cuvînt în plus pentru Paul Neagu, un tînar deosebit de talentat, cu o problematică foarte apro- priată de cea a artiștilor en- glezii: îi prezic un mare suc- ces în Marea Britanie.”

Întrebat cum vede în viitor colaborarea dintre „Galeria Richard Demarco” și „Uniu- nea artiștilor plastici” din România, domnul Demarco a răspuns: „Acum, după ce am vizitat România, sînt ferm convins că foarte curînd arta plastică românească își va găsi locul în cele mai renumite galerii de artă modernă din Europa. Personal sînt hotărît să prop- un un schimb de expoziții între artiștii scoțieni și cei ro- mâni. În sfîrșit, de ce să nu o spunem, ce ați zice de o participare a artei plastice ro- mânești la festivalul de la Edinburg?”

Mihai DOMOCOS

arlechin

IARĂȘI REPERTORIUL CINEMATOGRAFELOR

Nemulțumirea justificată față de rezolvarea defectuoasă a problemei repertoriului cinema- tografic (festival sau nu) apare — fără mena- jamente inutile — în articolele croniclelor cinematografice și revistelor literare din țară. În Atena, Rodu Eupen observă: „în cultura noastră de spectatori (muritori de rînd care, în cazul filmelor bune, cu succes de a face cîștig pentru a nu se aventure la „un bilet în plus”, iar în cazul filmelor excelente ne luptăm cu săliile mici, neaerisite și cu aparataj prost, decretate ad-hoc, cinema- tografe de artă)” sîntem mereu nevoiți să ne lovim de caprițele forurilor ce achiziționează și programează peicutele. În cultura noastră de puritatori ai unui condei, (mai mult pentru a ne liniși conștiințele, decît în speranța că vom fi auziți și ascultați) ne descurcăm re- mărind stupiditățile, anomaliiile sau țările sărbători pe care ni le procură aceleși or- gane. Iar Ștefan Oprea notează în Cronica: „Din orice țară și din orice repertoriu echilibrat trebuie avute în vedere criteriile etice, științifice, educative. Fără nici o re- zerve, afirmăm că din munca de selecție și de achiziție desfășurată la noi pînă în prezent nu reiese că s-ar fi pînă seama în mod expres de vrsuul din aceste criterii. Întîmplarea și iar întîmplarea a domnit nestingherit”. Pui- tele filme bune pe care le-am văzut se datore- tot întîmplării”.

MAURICE CHEVALIER LA OPTZECI DE ANI

După un turmeu triumfal pe continentul american, Maurice Chevalier s-a relintors la Paris, să-și serbeze aniversarea de optzeci de ani. Sărbătorirea a avut loc la Lido, cu un spectacol „Sunet și lumină” care a evocat prin proiectii de fotografii toate etapele vieții cin- tografice a lui Chevalier. Înconjurați de pri- tenii săi, actorii și autori, oscarul a sîfuit în cele optzeci de lumini ale unui tot ge- nant, în timp ce tot ce prezenta era și se distribuiera pălării „canotier”, li salutau pe sărbătorit.

COMEDII NOI, LA „MALU TEATR”

Malu Teatr din Moscova prezintă o nouă comedie de A. Korneițic intitulată „Prietenii mei și un vodvil în Moscova”, cu titlul în ru- ște. Presa sovietică remarcă succesul de public al celor două piese.

„CONSTELAȚIA URSLUI”

Teatrul Național din Iași și-a deschis sta- giunea vineri 20 septembrie, cu piesa Constela- ția ursului de Ștefan Oprea. Meritul drama- turgului pare a sta în simbolistica pie- sei, cît în aportul de viață reală adus în scenă cu emoție și talent. Spectacolul nu servește însă eufemist textului, astfel încît prima pre- mieră a Naționalului ieșan dă impresia unui spectacol-lectură, regizat cu o oarecare grijă, dar fără sorți decisivi de a se impune.

„TREI GENERAȚII”, SPECTACOL DE OPERĂ

După dramaturgia clasică, (cei mai recent ex- emplu: Apus de soare, cu muzica de Mănsi Șerban, care a văzut lumina rîmpelor la Operă, în stagiunea trecută) este rîndul dra- maturgiei contemporane să ofere pretexte și în număr atît de compozitorilor. Pe lîngă și im- impresionanta listă de proiecte furnizate de for- mările muzicale ale Radioteleviziunii sîntre atenția titlul: „Trei generații”, dar, prezentată în audite de concert. Talentul compozitor Sergiu Sarchizov debutează în teatrul liric, pornind de la textul substanțial al Luciei De- metrius, text cu o putere de seducție inco- nestabilă pentru un muzician (acțiunea traver- sează trei epoci diferite, cu modalități specifice de expresie muzicală). Pentru moment li se lumal audite în concert public. Cît de curînd, sperăm, premiera pe scena Operă.

UN „SERIAL” PACALA

Întîlnirea cu George Sibanu, autor a peste douăzeci de filme de animație, are loc pe unul din culoarele Animafilm-ului. — Satisfacți? — Un Pelican de aur, la cel de-al doilea Festi- val internațional al filmului de animație Mamaia '68, precum și aprecierile elogioase asupra filmului Proștia omenească, exprimate verbal — sau în presa de peste hotare — de către strălucii participanți la Festival.

— Nemulțumiri? —

— În „animația” românească mai dănuie încă un spirit funcționaresc. Climatul artistic, creator, este doar un deziderat.

— Dorințe? —

— Ca în basme, trei: să crească falma „ani- mației” românești în lume; să se întîrde și să se dezvolte genul filmelor de păpuși ani- mate și în fine: succesul realizat de mine la Mamaia să nu fie ultimul...

— Proiecte? —

— Lucrez la decupajul regional al filmului Cioga, după Topircanu. Mă gîndesc și la Minunile sfinților Siseo, de același autor. Chinda, cît de curînd, un „serial” despre Pa- calu...

„PEER GYNT” — ÎN COLABORARE

Suita simfonică Peer Gynt de Grieg, care urmărește îndeaproape momentele-cheie ale poeziei dramatice iberiană, va fi transpusă scenic de către actorii de la Det Norske Teatret din Oslo. Pentru traducerea în practică a intenției lor a fost invitat Henryk Tomaszewski — directorul Teatrului de pantomimă din Wrocław. Nici reprezentările teatrală obținută și nici spectacol de balet, nou Peer Gynt va încerca, prin intermediul gestului însoțit de muzică, să relieve noi sensuri și noi semnificații ale întîmplărilor prin care trece falmosul personaj.

SPECTACOLELE COMPANIEI

CRONICA DRAMATICĂ

SERREAU — PERINETTI (Franța)

Lansat de „Théâtre de Bourgoigne”, unde funcționa ca administrator și unde i s-au jucat în 1966 două piese („L'Entreprise” și „En regardant tomber les murs”), Guy Foissy este, la mai puțin de 40 de ani, un autor cunoscut dacă nu celebru. Faptul că are pînă acum la activul carierei sale opt piese jucate și tipărite, că a scris texte radiofonice și dialoguri televizabile, că a fost tradus și repre- zentat în Canada, în Italia, în Elveția, în Budapesta, nu l-a împiedicat să participe acum doi ani (alături de alți patru confrăți) la constituirea unui „Biru de autori” — termen eufemice pentru a recomanda o cooperativă de... lansare. Mai fructuoasă a fost totuși pentru destinul teatral al lui Guy Foissy prețuirea și amiciția pe care i le-a acordat Jean Marie Serreau, mare actor și animator de teatru, cu deosebite merite în mișcarea regională pariziană și în configurarea stilului „nouveau théâtre”. De asemenea, concursul atent și starulilor al lui André Louis Perinetti i-a fost de real folos. Dacă primul l-a jucat pentru întia oară la „Théâtre de la Huchette”, cel de al doilea a sormat, cu director de scenă, nu mai puțin de patru spectacole pari- ziene în proză de Foissy...

Textele autorului nostru care înainte de mai 1968 păreau doar străni, au căpătat astăzi un sens nou. Autor obsedat și obsedant, din familia lui Beckett și a lui Ionescu, Foissy aduce pe scenă simțul particular al lumii moderne, strigătul de revoltă al tinerilor adversari ai „societății de consum”. Contra mecanizării civilizației „științifice”, contra agresiunii sloganurilor și a publicității comerciale, Foissy se grăbește să-și spună cuvîntul.

Fără ambalaje de a se înălța pînă la marile simboluri, dar cu un real instinct al realităților contemporane este scrisă și piesa la reprezentarea căreia am asistat. Acțiunea se petrece în anul 2000, dar cei doi eroi sînt — cu trăsături niște îngroșate — oameni din ziua de astăzi. Înclinația spre violență ca singur mijloc de protest împotriva constrîn- gerilor sociale, se împletește în text cu un umor negru și cu un lirism involuntar. Deznădejdea eșecului, inutili- tatea acțiunii, iată, dacă nu temele, cel puțin sugestiile pe care le suscită acest „dialog” între doi oameni care urmărend să dărîne cetatea, nu parvin decît să prăbu- șească imobilul în pragul cărăuia se aflau. (În treacă, bine- înțeles, unui omoară pe celălalt). Regia lui André Louis Perinetti a făcut un fericit și constant apel la frumoasele

PRIVIND CĂDEREA ZIDURILOR DE GUY FOISSY; AMEDEU SAU CUM SĂ TE SCAPI DE EL DE EUGEN IONESCU; TRAGEDIA REGELUI CRISTOPHE DE AIMÉ CÉSaire

desene proiectate ale lui Jean Michel Foulon, ca și la concursul unei ultramoderne muzici de autori. Cei doi in- terpreți Armand Abplanalp (Petru) și Ahmed Renaissa (Leandru) s-au achitat onorabil grelei sarcini de a cores- punde textului scriitoricesc și mai ales contextului regi- zoral-scenografic

Piesa lui Eugen Ionescu „Amedeu ou comment s'en de- barrasser” (n-ar fi fost oare preferabilă traducerea... „sau cum să te descolorești de el?”) amintește de perioada în care marile scriitori, desigur admirat și susținut de celei mai variate elite ale Parisului, nu izbutea (fiindcă în fond nu dorea) să iasă din formula piesei într-un act. „Amedeu” este într-adevăr prima sa lucrare în trei acte; a urmat în aproximativ aceeași factură „Cuiga fără simbric”, „Ri- nocerul”, „Regele moare”, „Seica și Foamea” — tot atîtea piese cite capodopere. Nu este locul să insistăm asupra ca- lităților unuia din cei mai realizați și comentați autori dramatici ai timpului nostru. Dar avem obligația de a în- semna în ce măsură apariția lui „Amedeu” a confirmat încrederea în posibilitățile de mare dramaturg ale aceluia care urma să-și dezvăluie abia în celebra polemică din 1958, cu Kenneth Tynan, întreaga sa concepție critică și teatrală. De altfel, în „Notes et contrenotes” — carte indispensabilă pentru înțelegerea dramaturgicului lui Ionescu — el își expune intențiile fundamentale, adică exteriori- zarea anxietății personajelor în obiecte, vizualizarea ac- țiunii, însuflețirea decorurilor, amplificarea limbajului tea- tral.

În „Amedeu” regăsim retrospectiv elementul din acea proliferare a lucrurilor, sentimentul de apăsare ca și cel de evanescență, claustrofobia, rezerva subconștientă de dra- goșie și de libertate, obsesia teatrului mort, dar inevitabil. Cadavrul care crește scenă de scenă, care în cele din urmă ajunge o cosmonavă în măsură să-l împingă pe Amedeu

spre ceruri, se întregeste cu tema din „Noul locatar”: piesa scrisă simultan în care obiecte în mișcare strivesc și înabuşă pe om.

În general, piesele lui Eugen Ionescu reclamă o regie ascuțită și sensibilă, modernizării curențiale pînă anevale să se descurce în complicatul lui univers de idei și de emoții. Jean Marie Serreau, specializat în montări — Ione- scul, a interpretat și regizat, printre altele, în premiera de la Théâtre de Babylone, prolecul și tulburătorul „Ame- deu”. Firește, între spectacolul parizian al premierii și cel pe care l-am văzut, distanțele artistice nu pot fi decît con- siderabile. Aceasta nu scade într-un nimic valoarea cultu- rală a reprezentației, mai mult francofone decît franceze, care ne-a înfățișat un text Ionescu rămas pînă deunăzi inedit publicului nostru. Direcția de scenă, în ciuda caracte- rului ei improvizat, și a materialelor varii pe care le-a avut la îndemînă, s-a remarcat prin fulguranța ideilor regi- zorale de detaliu. Cît despre interpretări, pe care-i cităm în ordinea programului: Edwina Moati, Armand Abplanalp, Marie Claude Benoit, Georges Hilarion, Boudjema Bouha- da, Yvan Labejof, Akonio Dolo, Daniëlle van Bercheyke, s-au străduit să servească, odată cu prestigiul mondial al textului, numele nu mai puțin vestit al actorului princi- pal și al regizorului. Scenografia lui Paul Emil Simon, decorurile și proiecțiile lui Jean Emil Foulon, ilustrația mu- zicală a lui Gilbert Amy au dat, prin efortul lor prob, caracterul unitar al spectacolului.

Tot ceea ce a putut să pară, în reprezentația precedentă, iritant, căpăta semnificații diametral opuse în „Tragedia regelui Cristophe”. Textul lui Aimé Césaire bogat în ecu- atoriale splendori, de o stranie violență verbală, expresie a pămîntului vulcanic și a luxuriantei vegetații din Mar- tinica, a fost desigur factorul principal în crearea atmo- sferii de incantație, atmosferă la care contribuiau — feri-

cît dirijate — elementele de folclor negru ale spectacolului, dansuri și muzici locale, sugestii de mister rasial, amestecul de civilizații și de religii...

În rolul maestrului de ceremonii, Jean Marie Serreau a jucat cu mare măiestrie, în cel mai pur stil „Comédie Française”, încrețirea aveau, afară de valoarea ei in- trinsecă, una de contrast, fiindcă numai o prezență „grand siècle” putea scoate în relief tragica derizivă a deconlun- zării, eforturile de adaptare și toate nuanțele inevitabilei degradări.

Spectacolul a părut poate prea lung pentru obișnuințele publicului, dar adevărații iubitori de teatru au gustat în acest amalgam de cîntece, de dansuri, de culori și de mișcare, explozia vitală a unei rase cu neapătate virtuți de poezie. Multe auzii la religia și la superstițiile locale, multe elemente de ritual, ne-au putut scăpa —, dar su- fiul uman, vechenia lirică, exuberanța spectacolului ne-au cîncert. Dincolo de toate deosebirile, de timpamene, de viziune tehnică, de cultură și de epocă, Regela Cristophe ne-a reamintit scene din cele mai puternice din Shakespe- are și din Claudel. Iar ca distanțare și autoflagelație, ni se impunea, uneori ilogic, asocierea cu optica lui Ca- ragiale.

Nu putem încheia fără cuvinte de laudă la adresa sceno- grafiei, a proiecțiilor și a costumelor, purtînd respectiv semnăturile Paul Emil Simon, Jean Michel Foulon, și Clau- de Lemaire, după cum partitura muzicală a lui Edgardo Canton, admirabil transmisă de orchestra de scenă, ar- merita mai mult decît o trecătoare mențiune.

Despre interpretări luăm individual ne vine greu să ne pronunțăm. Deosebirile de lumi, de perspective artistice, de viziuni morale, îngreunăză aprecierea modalităților de expresie, fiecare tehnică de scenă corespunde, în fond, unei sensibilități căreia i se adresează, și presupune un limbaj al ei, și o convenție. Dar am remarcat timbruri vocale de o frumusețe neîntîlnită, atitudini de supremă eleganță, și mlădieri de artistică acrobație, toate colaborînd cu înție- gere deplină la rezultatul de ansamblu.

Specta- ele trupei Serreau-Perinetti, fără să fie didac- tice, au dat prilej de studiu și de meditație.

N. CARANDINO

